

วาทะเจ้านโรคมสีหนุ วรรณฯ

เมื่อได้ศึกษาพื้นฐานต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเมืองการปกครองของเขมรมาพอสมควรแล้ว ส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งของระบบการเมืองการปกครองของเขมรที่เราจะต้องทำการศึกษาต่อไปก็คือเรื่องราวของเจ้าสีหนุ ทั้งนี้เพราะนับตั้งแต่เดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๕๓ ที่เจ้าสีหนุซึ่งยังทรงครองราชย์อยู่ในเวลานั้น ได้ทำการยุบสภาแห่งชาติของเขมร และเดินทางออกนอกประเทศเพื่อเริ่มสิ่งที่เรียกกันว่า Royal Crusade for Independence มาจนกระทั่งเขมรได้รับเอกราชอย่างแท้จริงในปลายปี และเรื่อยมาจนถึง ค.ศ. ๑๙๗๐ นั้น เขมรในสายตาของชาวต่างชาติ อาจเรียกได้ว่าเป็นเขมรของเจ้าสีหนุก็ได้ ด้วยเหตุผลที่ว่าลักษณะการเมืองทั้งภายในและภายนอกของประเทศเขมรในช่วงเวลาดังกล่าว มีเจ้านโรคมสีหนุเป็นผู้ที่ดำเนินกิจการที่พาดพิงกันเป็นแกนกลาง (Core Paraphernalia) ซึ่งจะบิดผันส่วนประกอบทางการเมืองอื่น ๆ ของประเทศ (Auxiliary Paraphernalia) ไปทางใดก็ได้ พระองค์เป็นผู้ที่มีอิทธิพลอยู่เหนือทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการของรัฐบาลเขมรในยุคนั้น Roger M. Smith ได้เขียนไว้ในบทความ Norodom Sihanouk of Cambodia ว่า "เจ้าสีหนุไม่ใช่เป็นแต่เพียงประมุขของรัฐเท่านั้น แต่โดยนัยที่แท้จริงแล้ว พระองค์เป็นพลังที่มีตัวตน เป็นยอดสุดของโครงสร้างแห่งประชากรในกัมพูชา และเป็นแบบเดียวกับกษัตริย์ในประเทศที่ซึ่งถือองค์กษัตริย์เป็นสัญลักษณ์หลักของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยการที่เกียรติศักดิ์อันยิ่งใหญ่ได้เพิ่มพูนแก่พระองค์อย่าง เป็นไปไต่เอง นอกจากนี้ในขณะที่เป็นกษัตริย์ พระองค์ยังมีส่วนเป็นผู้นำเอกราชมาสู่ประเทศกัมพูชา ซึ่งเพราะเหตุนี้เองพระองค์จึงถูกยกย่องโดยประชาชนว่าเป็น "บิดาแห่งเอกราชของประเทศ" ๑

Robert O. Tilman, Man State and Society in Contemporary Southeast Asia (New York : Praeger Publishers Inc., 1969), p. 393.

าถา

เพราะฉะนั้นตามนี้ดังกล่าว เจ้านโรคมสีหนุย่อมมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการเมืองการปกครองในประเทศเขมร เราจึงต้องทำการศึกษาเรื่องราวของบุคคลผู้นี้ในขั้นพื้นฐานให้มากพอสมควรที่จะรู้ว่าพระองค์มีอิทธิพลอย่างไรต่อการเมืองการปกครองในประเทศเขมร และเนื่องจากว่าเราจะต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าสีหนุกับระบอบการเมืองการปกครองของเขมรโดยละเอียดอยู่แล้วในบทต่อไป ดังนั้นในขั้นนี้เราจึงจะศึกษาแต่เพียงพื้นฐานภูมิหลังของเจ้าสีหนุ นับตั้งแต่ขึ้นครองราชย์ในปี ค.ศ. ๑๘๔๑ จนกระทั่งเข้ามากุมอำนาจทางการเมืองด้วยตนเองและเรียกร้องเอกราชให้เขมรได้สำเร็จในปลายปี ค.ศ. ๑๘๕๓ เท่านั้น เพื่อจะช่วยให้เราเข้าใจสภาพการณ์ในบทต่อไปได้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น

เจ้านโรคมสีหนุ เมื่อขึ้นครองราชย์จนประกาศรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. ๑๘๔๗

จากการศึกษาพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ของเขมรเท่าที่ผ่านมา ทำให้เราทราบว่า หลังจากการล่มสลายของอาณาจักรกัมพูชา หรือเมื่อสิ้นสุดยุค Angker Period แล้ว การสืบราชสมบัติในเขมรเต็มไปด้วยความวุ่นวายและแตกแยกกันระหว่างพวกเจ้าฟ้าทั้งหลาย ซึ่งเป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ไทยและเวียดนามสามารถเข้าแทรกแซงกิจการภายในของเขมรได้โดยสะดวก ด้วยการเข้าสนับสนุนช่วยเหลือแต่ละฝ่ายที่แตกแยกกัน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างในเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเมืองญวนและเมืองเขมรที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้ทรงเรียบเรียงไว้ ซึ่งทำให้เราทราบว่า ในสมัยของพระเจ้ากรุงธนบุรีนั้น นักองก้นตรงเป็นกษัตริย์เขมรอยู่ได้เกิดวิวาทกับญาติวงศ์ชื่อนักองก้น และนักองก้นหนีเข้ามาพึ่งอยู่ในกรุงธนบุรี ต่อมาพระเจ้ากรุงธนบุรีก็สนับสนุนให้นักองก้นขึ้นครองราชย์ในเขมรแทนนักองก้น ซึ่งยอมลดยศลงมาเป็นพระมหาอุปโยราช โดยที่ในขณะนั้นทางเมืองญวนหรือเวียดนามเกิดจลาจลภายในด้วยพวกกบฏโกเซิน จึงไม่สามารถจะเข้าแทรกแซงได้ แต่ต่อมาพวกขุนนางเขมรฝ่ายนักองก้นก็สมคบกับญวนจับนักองก้นฆ่าเสียและรั้งเมืองแทนนักองก้นเองบุตรนักองก้น ซึ่งขณะนั้นมิอายุได้เพียง ๔ ขวบ ต่อมาเมื่อ

ฝ่ายญวนอ่อนกำลังลงอีก เพราะกบฏโกเชิน ขุนนางเขมรอีกฝ่ายหนึ่งก็จับบุรีัง เมืองฆ่าเสีย ในขณะนั้นเขมรแตกเป็นหลายฝ่ายมีสภาพเป็นสงครามกลางเมือง ขุนนางไทยที่อยู่ในเขมรจึงได้พาเอาเชื้อสายของนักงกัณฑ์ทั้งหมดรวมทั้งตัวนักงกัณฑ์เองด้วย หนีเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ซึ่งก็ทรงรับนักงกัณฑ์เองเอาไว้เป็นบุตรบุญธรรม จนกระทั่งเหตุการณ์แตกแยกในเมืองเขมรค่อยอ่อนลง และเมื่อนักงกัณฑ์เองมีอายุได้ ๒๑ ปีแล้ว พระองค์จึงทรงโปรดให้อภิเษกเป็นสมเด็จพระนารายณ์ราชาครองกรุงเขมรสืบไป แต่เหตุการณ์แตกแยกในการสืบราชสมบัติก็เกิดขึ้นอีกในรุ่นลูกของนักงกัณฑ์เอง กล่าวคือเมื่อนักงกัณฑ์จันทร์บุตรคนโตขึ้นครองราชย์ก็นำใจฝักใฝ่ข้างญวน ทั้งนี้ เนื่องจากต้องการให้ญวนเข้ามาถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายไทย นอกจากนี้สาเหตุของการแตกแยกตั้งแต่สมัยก่อนของเขมรก็ยังมิสิ้นเชื้อ และยังได้รับการสนับสนุนจากทั้งฝ่ายไทยและญวนอยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้ นักงกัณฑ์สงวน้องร่วมบิคมารดาเดียวกับนักงกัณฑ์จันทร์ และนักงกัณฑ์อ้อมกับนักงกัณฑ์ดวง น้องต่างมารดาของนักงกัณฑ์จันทร์ก็รวมตัวกัน แยกออกมาเป็นอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งก็ย่อมจะเป็นเพราะเพื่อผลประโยชน์ของพวกตนที่จะได้ครองราชสมบัติต่อไปนั่นเอง ความแตกแยกกันในครั้งนี้ทำให้ดินแดนเขมรได้ถูกแบ่งแยกออกไป โดยส่วนหนึ่งอยู่ใต้อำนาจของไทย อีกส่วนหนึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของนักงกัณฑ์จันทร์ ซึ่งญวนเป็นผู้ควบคุม การประจัญหน้ากันระหว่างไทยกับญวนในดินแดนเขมรนี้ ใค้นำไปสู่สงครามใหญ่ระหว่างทั้งสองฝ่ายในที่สุด นับตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๘๔๐ - ๑๘๔๖ จนกระทั่งทั้งไทยและญวนอ่อนกำลังทั้งคู่ และตกลงที่จะให้นักงกัณฑ์ดวงขึ้นครองราชสมบัติสืบต่อไป โดยส่งราชบรรณาการให้แก่ประเทศทั้งสองอย่างเท่าเทียมกัน จึงนับเป็นการยุติความขัดแย้งภายในเพื่อชิงราชสมบัติของบรรดาเจ้าฟ้าเขมรไปได้ค่อนข้าง ๗

ที่กล่าวมาแล้วนี้ก็เพื่อจะชี้ให้เห็นถึง เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับการสืบราชสมบัติของเขมรว่า มักจะมีความวุ่นวายแตกแยกอยู่เสมอทั้งนี้โดยมีไทยและญวนคอยเข้ามาแทรกแซงสนับสนุนมากน้อยตามความอ่อนแอภายในของเขมรอยู่เรื่อยมา ซึ่งถ้าพิจารณาดูอีกแง่หนึ่งแล้ว ก็เท่ากับเป็นการส่งเสริมให้เกิดความแตกแยกกันภายในเขมรนั่นเอง เนื่องจากเจ้าเขมรที่ขัดแย้งกันต่างก็หันหน้าเข้าพึ่งไทยและญวนเป็นฝ่าย ๆ ไปอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ นอกจากเพราะสภาพอิทธิพลของทั้งสองอาณาจักรนี้แล้ว ก็เป็นเพราะความแตกแยกในการ

แสวงหาอำนาจระหว่างผู้นำเขมรด้วยกันเองดังกล่าวนั้น มีทั้งไทยและญวนเป็นเสมือนผู้คอยให้ความมั่นใจแก่ผู้แตกแยกแต่ละฝ่ายว่าตนมีที่พึ่งพาสันสนุนอยู่ จึงทำให้หมักกำลังใจในการคิดชิงอำนาจซึ่งกันและกัน

ปัญหาความแตกแยกภายในราชวงศ์เขมรดังกล่าว เป็นมรดกตกทอดทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่งของเขมร ปัญหาตกทอดทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของเขมรก็คือ การตกอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส ซึ่งเจ้าสีหนุต้องเผชิญกับการแก้ปัญหานี้โดยตรง และเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งพระราชอำนาจของพระองค์ในฐานะกษัตริย์เขมรอยู่ไม่น้อย

เมื่อฝรั่งเศสเข้ามาครอบครองเขมรในปี ค.ศ. ๑๘๘๘ การพิพาทระหว่างเจ้าเขมรก็ยุติลงในทางปฏิบัติ เพราะชาเขมรที่จะสนับสนุนอีกต่อไป เนื่องจากไทยและเวียดนามไม่สามารถที่จะแข่งอำนาจกับฝรั่งเศสในบริเวณนี้ได้ มิหนำซ้ำเวียดนามเองยังกลายเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสไปเสียอีก อย่างไรก็ตามความแตกแยกก็มีไขจะสิ้นสุดลงโดยสิ้นเชิง ยังคงปรากฏออกมาแม้ในสมัยที่มีการเมืองแบบรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพราะฝรั่งเศสเองก็ไม่ยอมให้ราชวงศ์ใดราชวงศ์หนึ่งครองราชย์ติดต่อกันอย่างยาวนานด้วยเหตุผล ๒ ประการคือ ไม่ต้องการให้อำนาจสะสมอยู่ในตระกูลใดตระกูลหนึ่งมากจนกระทั่งสามารถเป็นผลร้ายต่อตนหรือแข็งแรงพอที่จะสร้างความวุ่นวายต่อการปกครองของตนได้ประการหนึ่ง และเพื่อเป็นการคัดเลือกกษัตริย์ที่เหมาะสมกับการเป็นหุ่นเชิดของตนได้อย่างสะดวกที่สุดอีกประการหนึ่ง ดังนั้นถึงแม้ฝรั่งเศสจะไม่พยายามแตะต้องสถาบันกษัตริย์ให้เสื่อมเสีย แต่การที่ฝรั่งเศสเข้าควบคุมการสืบราชสมบัติของสถาบันนี้ ก็ได้ทิ้งร่องรอยของความแตกแยกระหว่างเจ้าเขมรไว้เช่นกัน

เจ้าสีหนุได้ทรงเริ่มเข้ามามีบทบาทในทางการเมืองการปกครองของเขมร เมื่อกษัตริย์นโรดม (นักองแก้วดี โอรสนักองแก้ว) สิ้นพระชนม์ลง ราชบัลลังก์ก็ตกแก่ตระกูลศรีสวัสดิ์ ซึ่งเป็นน้องของกษัตริย์นโรดม ต่อมาแม่พระเจ้าศรีสวัสดิ์ก็มีวงศ์ โอรสของพระเจ้าศรีสวัสดิ์จะได้ครองราชย์สืบแทน แต่พอถึงสมัยของเจ้าศรีสวัสดิ์ก็มีโรคทรนงเป็นทหาร เคยไปรบในยุโรปเมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ เกิดขึ้นใหม่ ๆ ทำให้มีแนวความคิด

ไปในทางก้าวหน้า ฝรั่งเศสจึงเกรงว่าความยุ่งยากจะเกิดขึ้นเมื่อเจ้าองค์นี้ขึ้นครองราชย์ ดังนั้นฝรั่งเศสก็เริ่มมองหาผู้ที่อยู่ในข่ายที่สามารถจะขึ้นครองราชย์ได้ใหม่ ซึ่งก็ควรจะเป็นเชื้อสายโดยตรงของกษัตริย์นโรคมนั่นเอง และนี่ก็คือที่มาของการขึ้นครองราชย์บัลลังก์ของเจ้านโรคมสี่หนผู้เป็นโอรสองค์เดียวของเจ้าสุรามาฤทธสถานของเจ้านโรคม สำหรับพระราชมารดาเป็นเชื้อสายฝ่ายวงศ์ศรีสวัสดิ์ ได้แก่เจ้าหญิงโกสมะ นารีรัตน์ (Kossamak Nearireath) ในขณะที่ได้รับเลือกให้ครองราชย์นั้น เจ้าสี่หนมีพระชนม์เพียง ๑๘ พรรษา เป็นนักเรียนมัธยมอยู่ในกรุงไซ่งอนที่โรงเรียน Lycée Chasseloup - Leubat และไม่มีพฤติการณ์ที่สื่อให้เห็นว่าทรงเตรียมตัวจะขึ้นครองราชย์แต่อย่างใด ทว่าฝรั่งเศสกลับได้เสนอชื่อให้ราชสภาหรือสภาองคมนตรีของเขมรทำการแต่งตั้งเจ้าสี่หนเป็นกษัตริย์ ซึ่งแน่นอนว่าสภาย่อมจะต้องให้ความเห็นชอบด้วย

การที่เจ้าสี่หนได้รับเลือกจากฝรั่งเศสในครั้งนี้ นอกจากเพราะทรงเป็นเชื้อสายกษัตริย์นโรคมแล้ว สาเหตุที่เราพอจะสรุปได้หลายประการคือ ประการแรก ชีวิตในวัยเด็กของเจ้าสี่หนนั้นไม่มีใครได้ยุ่งเกี่ยวกับราชวงศ์ ทางครอบครัวแม้จะเป็นเจ้าก็ไม่ร่ำรวยและเกิน ดังนั้นจึงไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องภายในราชวงศ์เท่าใดนัก ทำให้ง่ายต่อการเป็นหุ่นเชิด ประการที่สอง เมื่อวัยเยาว์ เจ้าสี่หนได้รับการอบรมในโรงเรียนของชาวฝรั่งเศส ณ กรุงพนมเปญ ซึ่งสอนเป็นภาษาฝรั่งเศสและหลักสูตรก็ได้ถูกกำหนดให้อบรมพระองค์ให้ตระหนักถึงกษัตริย์และราชินีฝรั่งเศส ตลอดจนอารยธรรมฝรั่งเศสมากกว่าเรื่องราวของประเทศเขมรเองเสียอีก^๑ นี้ย่อมทำให้เข้ากันกับฝ่ายปกครองอาณานิคมของฝรั่งเศสได้ดี ประการสุดท้าย พระองค์ยังทรงพระเยาว์อยู่ ผลการศึกษาและรายงานความประพฤติก็ไม่เด่นนักแม้จะอยู่ในระดับดีก็ตาม ดังนั้นจึงเป็นที่น่าเชื่อได้ว่า พระองค์ย่อมจะถูกชักจูงได้ง่ายพอสมควร จากสาเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เจ้าสี่หนจึงต้องเลิกเรียนหนังสือและขึ้นครองราชย์โดยมิได้ศึกษาจนจบชั้นปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย ซึ่งกล่าวกันว่า นี่เป็นเรื่องที่อ่อนไหวง่ายประการหนึ่งของเจ้าสี่หน หากใคร

^๑ Hanna (ed.), op cit., p. 188.

ไปวิจารณ์เขา

เจ้าสีหนุได้รับทำพิธีราชาภิเษกเป็นกษัตริย์เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ค.ศ. ๑๙๕๑ โดยที่
 ระบอบนั้นฐานะของฝรั่งเศสในอินโดจีนอยู่ในสภาวะที่เลวลงทุกขณะ เพราะได้รับความพ่ายแพ้
 จากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในยุโรป และญี่ปุ่นก็ได้เข้าทำการควบคุมทางทหารในเขมรไว้เรียบ
 ร้อยแล้ว เพื่อเป็นการบีบบังคับให้ เขมรยอมมอบจังหวัดชายแดน ๓ จังหวัดที่ถูกฝรั่งเศสยึดไปคืน
 ให้แก่ประเทศไทย ซึ่งตอนนั้นเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นอยู่ อย่างไรก็ตามญี่ปุ่นก็ยังคงปล่อยให้หน่วย
 งานบริหารอาณานิคมของฝรั่งเศสปฏิบัติงานต่อไป ดังนั้นข้าหลวงใหญ่ของฝรั่งเศสคือนายพลเรอ
 เอก Decoux จึงต้องเป็นผู้ทำพิธีมอบมงกุฎให้กับเจ้าสีหนุในวันดังกล่าว เช่นเดิม จึงอาจ
 กล่าวได้ว่า เจ้าชายผู้อ่อนวัยพระองค์นี้ขึ้นครองราชย์ท่ามกลางความสับสนอยู่ไม่น้อยทีเดียว

ในระยะตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๕๑ - ๑๙๕๔ ภายใต้การบริหารงานของฝรั่งเศสและการยึด
 ครองของญี่ปุ่นนั้น เจ้านโรคมสีหนุermann ไม่ได้ทรงมีบทบาททางการเมืองแต่อย่างใด ผู้ที่ทำ
 หน้าที่คอยดูแลรักษาผลประโยชน์ของพระองค์ภายในราชสำนักก็คือพระราชมารดานั่นเอง ช่วง
 เวลานี้เจ้าสีหนุทรงใช้ชีวิตอย่างสุขสำราญเยี่ยงบรรดากษัตริย์ทั้งหลาย จาก ๑๙๕๑ - กลางปี
 ๑๙๕๕ แม้จะไม่ได้ทรงเสกสมรสกับผู้ใดเป็นทางการ แต่ก็มีพระชายาถึง ๒ องค์ด้วยกัน
 พระองค์ทรงมีพระราชภารกิจเพียงแต่ปฏิบัติตามพระราชพิธีของราชสำนัก และพิธีการต่าง ๆ
 เท่านั้น^๑ อย่างไรก็ตามในช่วงภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่นและการบริหารงานของฝรั่งเศสนี้
 เจ้าสีหนุก็ทรงมีโอกาสออกแสดงตัวแก่ปวงชนบ้าง โดยการสนับสนุนจากฝรั่งเศสเอง ทั้งนี้
 เพราะฝรั่งเศสเห็นว่านี่จะเป็นประโยชน์ต่อการรักษาความสงบในการปกครองของตน เนื่องจาก
 จากชาวเขมรยังคงมีพื้นฐานทางอุดมการณ์และความเชื่อที่เกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ของคนอยู่อย่าง
 มั่นคง

^๑ Ibid., p. 190.

ครั้นต้นปี ค.ศ. ๑๙๔๕ ญี่ปุ่นซึ่งเริ่มพ่ายแพ้ในการรบตามส่วนต่าง ๆ ของภาคพื้นเอเชีย ก็เข้าทำการยึดอำนาจการบริหารจากฝรั่งเศสเสียด้วย โดยหวังจะให้เป็นการก่อกวนการกระทำของตนเองเอาไว้ นอกจากนี้ยังได้ชักนำแกมขมขู่ให้กษัตริย์สีหนุประกาศอิสรภาพของประเทศเขมรด้วย เพื่อเป็นการต่อต้านกับขบวนการไต้ดินของฝรั่งเศสที่กำลังทำการต่อต้านญี่ปุ่นอยู่ในแถบอินโดจีนขณะนั้น สถานการณ์ดังกล่าวได้เป็นแรงกระตุ้นหรือแรงคลอใจให้เกิดอุดมการณ์ชาตินิยมขึ้นในชาวเขมรกลุ่มหนึ่งเป็นอย่างมาก ซึ่งออกทันท์ (Son Ngoc Tanh) ก็เป็นคนสำคัญคนหนึ่งในกลุ่มนี้ เขาจบการศึกษาจากไซ่ง่อน และเคยผ่านการฝึกฝนจากมหาวิทยาลัยในฝรั่งเศส ทันท์เคยเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์นครวัต (Nagaravatte) ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ภาษาเขมรฉบับแรก เขาเป็นหนึ่งในบรรดาคนสำคัญที่ริเริ่มเรียกร้องเอกราชจากฝรั่งเศส ต่อมาเมื่อฝรั่งเศสได้เข้าทำการจับกุมผู้นำของบรรดาผู้เรียกร้องเอกราชทั้งหลายในปี ค.ศ. ๑๙๔๒ ทันท์ก็ขอลี้ภัยไปอยู่ญี่ปุ่น หลังจากญี่ปุ่นชักนำเจ้าสีหนุประกาศเอกราชแล้ว ทันท์จึงกลับมาเขมร ทั้งนี้โดยญี่ปุ่นได้สนับสนุนให้เขาคำรงตำแหน่ง เป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของเขมร ซึ่งคุณในแง่นี้ก็เท่ากับว่าทันท์เป็นพวกของญี่ปุ่นในเขมรนั่นเอง อย่างไรก็ตามการปกครองในเขมรระบุนั้นก็ยังคงตกอยู่กับสถาบันปกครองที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศคือสถาบันกษัตริย์ โดยมีข้อจำกัดแห่งอำนาจว่า จะต้องใช้อำนาจในการริเริ่มที่เกี่ยวกับการร่างกฎหมายและการบริหารร่วมกับคณะรัฐมนตรีด้วย

เพราะฉะนั้นเหตุการณ์ในระยะดังกล่าวจึงเป็นไปในลักษณะที่ว่า ในวันที่ ๕ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ ญี่ปุ่นซึ่งได้ส่งกองทัพเข้าสู่อินโดจีนตามแผนวงไพบูลย์ร่วมกันแห่งมหาเอเชียบูรพาได้เข้ายึดอำนาจการปกครองอินโดจีนจากรัฐบาลฝรั่งเศสขณะนั้น (รัฐบาล Vichy) และสนับสนุนให้ประเทศเขมร ลาว เวียดนาม ประกาศอิสรภาพ ซึ่งกษัตริย์สีหนุก็ได้ประกาศเอกราชของเขมรในวันที่ ๑๒ มีนาคม ๑๙๔๕^๑ ในวันที่ ๑๔ เดือนเดียวกัน เจ้าสีหนุก็ได้

^๑ Steinberg, op. cit., p. 14.

ประกาศตั้งคณะรัฐบาลชุดแรกขึ้น โดยมีพระองค์เอง ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี^๑ แต่ต่อมา ฝ่ายญี่ปุ่นก็ได้สนับสนุนให้ ชัน ง็อก ทันท์ เป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแทน^๒ ซึ่งเจ้าสีหนุก็ได้ทรงประกาศแต่งตั้งทั้งในตำแหน่งทั้งสอง เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๕๕

การที่ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญทางการเมืองการปกครองของประเทศครั้งนี้ ย่อมทำให้เจ้าสีหนุซึ่งได้เคยเป็นทั้งกษัตริย์และนายกรัฐมนตรีในเวลาเดียวกัน เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของอำนาจแห่งสถาบันกษัตริย์ที่มีอยู่ นอกจากนี้ยังมีการแข่งขันทางการเมืองเกิดขึ้นอีกในเวลานั้น ซึ่งยิ่งทำให้เจ้าสีหนุมองเห็นความจำเป็นของการมีอำนาจเพิ่มมากขึ้นอีก กล่าวคือในระยะดังกล่าวความคิดเกี่ยวกับการโค่นล้มซึ่งเอกราชของบรรดาผู้นำเขมร แบ่งออกเป็น ฝ่าย โดยต้องการเอกราชด้วยกันทั้งสองฝ่าย แต่ฝ่ายหนึ่งต้องการอย่างรวดเร็วทันทีทันใด ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งต้องการแบบค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้เขมรมีเวลาเรียนรู้งานต่าง ๆ และสร้างตัวสำหรับที่จะได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์ต่อไปในที่สุด เจ้าสีหนุทรงเห็นด้วยกับความคิดประการหลังนี้ ในขณะที่ ชัน ง็อก ทันท์ ต้องการแบบแรกความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ท่าทีของทันท่วงเวลานั้นเป็นอันตรงต่อเจ้าสีหนุอย่างยิ่ง นับตั้งแต่การเข้ามามีอำนาจของทันท่วงเมื่อเดือนสิงหาคม วันที่ ๑๔ ปี ค.ศ. ๑๙๕๕ และเป็นนายกรัฐมนตรีเสียเอง ทั้งนี้โดยเจ้าสีหนุต้องลาออกจากตำแหน่งไป ซึ่งนอกจากจะได้รับความเห็นชอบจากญี่ปุ่นแล้ว ทันท่วงยังได้รับการสนับสนุนจากพวกกลุ่มเขาวชนเขมร และบรรดาคนหนุ่มที่ได้รับการศึกษาในตัวเมืองประมาณสองพันคน รวมทั้งคณะสงฆ์ทางพุทธศาสนาบางกลุ่มซึ่งทันท่วงเคยมีความสัมพันธ์ด้วย เพื่อ

^๑ Le Ministère de L'Information (Cabinets Ministeriels Khmers, Phnom Pehn, 1970), p. 1.

^๒ Frederick P. Munson and Co - Authors, Area Handbook for Cambodia (Warshington D.C., U.S. Government Printing Office, 1968), p. 25.

เรียกร่อง เอกราชจากฝรั่งเศสเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๒ ที่มานมา

หลังจากที่เห็นได้ครองอำนาจแล้ว ก็ได้จัดให้มีการ ออกเสียงประชามติ เพื่อเป็นการยืนยันและ รับรองความเป็นเอกราชของ เขมรและอำนาจของรัฐบาลตามรายงานของรัฐบาลขณะนั้น กล่าวว่ ในจำนวนห้าแสนคนที่มาลงคะแนนเสียงมีเพียงสองคน เท่านั้นที่ปฏิเสธ^๑ แสดงว่า ทั้ที่ได้รับการสนับสนุนอย่างท่วมท้น แต่เมื่อเขาได้รับการคุกคามจากฝรั่งเศสในเวลาต่อมา ก็กลับไม่สามารถ ฟังพาคะแนนเสียง เหล่านี้ได้แต่อย่างใด

สถานการณ์ของ เจ้าสีหนุในช่วงนั้น จัดได้ว่าเลวลงทุกขณะ เพราะทั้ได้รับการสนับสนุนจากญี่ปุ่นให้ความคุ้มครองอำนาจทางการเมือง การปกครอง ในขณะที่เดียวกันก็ยังทำการรณรงค์ รวบรวมการสนับสนุนจากชาวเขมรอยู่ตลอดเวลา โดยใช้การ เรียกร่อง เอกราชจากฝรั่งเศส เป็นเครื่องมือสำคัญ ทั้งนี้ในระหว่าง เดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๕๕ เจ้าสีหนุจึง แสดงพระราชประสงค์ที่จะสละราชบัลลังก์ให้แก่ลุงของพระองค์คือ เจ้าศรีสวัสดิ์ มณีเรศ ซึ่งฝรั่งเศสได้ผ่านเลยไปในครั้งก่อน การพยายามสละราชสมบัติครั้งนี้เชื่อกันว่าเจ้าสีหนุต้องการ จะหลีกเลี่ยงปัญหาต่าง ๆ มากกว่าจะเป็นเพราะกลยุทธ์ทางการเมือง แต่ผลจากการกระทำ ครั้งนี้กลับ เป็นประโยชน์ต่อเจ้าสีหนุไม่น้อย ทั้งนี้เพราะทั้ยอมไม่ต้องการให้เจ้ามณีเรศซึ่งตน ไม่แน่ใจว่าจะ เป็นอันตรายต่อตนหรือไม่ และจะง่ายต่อการจัดการหรือไม่ขึ้นครองราชย์ จึง พยายามชักจูงให้เจ้าสีหนุอยู่ในราชบัลลังก์ต่อไป ผลก็คือเจ้ามณีเรศทรงพยายามหาทางกำจัด ทั้เสียให้พันทวง ซึ่งนี้ก็ยอมเป็นประโยชน์ต่อเจ้าสีหนุไปโดยปริยาย โดยนัยดังกล่าว พอญี่ปุ่น พ่ายแพ้สงครามในเดือนสิงหาคม ค.ศ. ๑๙๕๕ เจ้ามณีเรศก็ได้ลอบใช้คนส่งข่าวให้กองทหาร อังกฤษและฝรั่งเศส เข้ามายึดครองและทำการจับกุมทั้เสียเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ในข้อหาว่า ทรยศและทำการ เป็นปฏิปักษ์ต่อความมั่นคงของฝ่ายสัมพันธมิตร และผลประโยชน์ของเขมร^๒

^๑ Milton Osborne, Politics and Powers in Cambodia : The Sihanouk Years. (Australia : Longman, 1973), p. 41.

^๒ Kahin (ed.), op. cit., p. 607.

ทันทีถูกเนรเทศอีกครั้งหนึ่งไปอยู่เมือง Vence ในฝรั่งเศสตอนใต้^๑ ที่ไม่ถูกประหารชีวิต ก็เห็นจะเป็นด้วยขอล่าวหนั้นค่อนข้างจะคลุมเครือประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งก็เพราะทันทีได้รับการสนับสนุนจากยูวาร์รัฐบาลของตนอยู่ไม่น้อย รวมทั้งได้รับความนิยมาจกประชาชนจำนวนมากพอสมควร ด้วย สาเหตุที่ทันที ต้องพ่ายแพ้อย่างง่ายดายเช่นนี้ ก็เนื่องจากยังไม่มีเวลามากเพียงพอที่จะสร้างรากฐานแห่งอำนาจของตนให้มั่นคงได้นั่นเอง

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวเท่ากับเป็นการลดศรัทธาทางการเมืองที่สำคัญยิ่งของเจ้าสีหนุไป เพราะเมื่อฝ่ายพันธมิตรโดยเฉพาะฝรั่งเศสกลับเข้ามายึดครองอินโดจีนแล้ว ผู้จะได้รับการยอมรับและการพิจารณาอย่างมากที่สุด ซึ่งทั้งนี้นอกจากจะเป็นนโยบายที่ต้องการรักษาสถานภาพคงเดิม (Status Quo) ในแถบนี้ของฝรั่งเศส และพันธมิตรแล้ว ก็เห็นจะเป็นเพราะว่าในทัศนะของฝรั่งเศสระยะนั้นยังไม่มีใครจะเหมาะสม สำหรับนโยบายอาณานิคมของตนในเขมรมากเท่าเจ้าสีหนุนั่นเอง

เมื่อฝรั่งเศสกลับเข้ามายึดครอง เขมรอีกครั้งหนึ่งในปลายปี ค.ศ. ๑๙๕๕ เจ้าสีหนุ รัชทายาทเขมรซึ่งมีพระชนม์เพียง ๒๒ พรรษา ก็ต้องเผชิญกับปัญหาภายในและภายนอกประเทศนานัปการด้วยกัน ทั้งค่านการเมืองและเศรษฐกิจอย่างยากที่จะแก้ไขได้ ดังนั้นพระองค์และที่ปรึกษาจึงเห็นว่าควรร่วมมือกับฝรั่งเศสต่อไปโดยหวังที่จะได้รับความช่วยเหลือจากฝรั่งเศสเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเป็นภัยอันตรายต่อพวกตนได้ ในวันที่ ๗ มกราคม ค.ศ. ๑๙๕๖ เจ้าสีหนุในฐานะประมุขเขมรก็ได้ทรงลงนามในสนธิสัญญาที่ทำให้เขมรกลายเป็นรัฐอิสระภายในสหภาพฝรั่งเศสไป ซึ่งอันที่จริงแล้วในทางปฏิบัติฝรั่งเศสก็ยังคงมีอำนาจสูงสุดต่อการเมืองการปกครองของเขมรอยู่ดี เพียงแต่ได้รับสิทธิเพิ่มมากขึ้นบ้างในกิจการส่วนท้องถิ่นบางอย่าง^๒

^๑ M.L. Manich Jumsai, History of Thailand and Cambodia

(Bangkok : Chalermnit, 1970), p. 207.

^๒ Ibid., p. 607 - 608.

อย่างไรก็ตามก็มีการตั้งคณะกรรมการร่วมกันระหว่าง เขมรกับฝรั่งเศส (CEFK) เพื่อที่จะตกลงในเรื่องของผลประโยชน์ระหว่างกัน ทำการร่างรัฐธรรมนูญ เตรียมประกาศอิสรภาพต่อไป หลังจากนั้นในเดือนเมษายน เจ้าสีหนุก็ได้ทรงออกแถลงการณ์แสดงความปรารถนาที่จะจัดตั้งระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญขึ้นภายในประเทศ และประกาศให้มีเสรีภาพในการรวมกลุ่มเป็นสมาคม มีเสรีภาพในการพิมพ์ได้ พรรคการเมืองจึงได้เริ่มเกิดขึ้นในเขมรเป็นครั้งแรก ต่อมาก็ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาที่ปรึกษาของ เขมรขึ้นเป็นครั้งแรกอีกเช่นกันเมื่อวันที่ ๑ กันยายน ค.ศ. ๑๙๔๖ ตามกฎหมายเลือกตั้งที่คณะกรรมการ CEFK ได้ร่างขึ้น ซึ่งสภานี้ได้แปรสภาพเป็นสภาร่างรัฐธรรมนูญไปโดยปริยาย และทำการรับรองการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรกของเขมร เมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๔๗ ก่อนที่จะสลายตัวไปในที่สุด

อันที่จริงสถานการณ์ต่าง ๆ ในระหว่างนี้ มิได้เป็นประโยชน์ต่อความมั่นคงแห่งอำนาจและราชบัลลังก์ของ เจ้าสีหนุเท่าใดนัก เพราะเมื่อฝรั่งเศสกลับเข้ามายึดครองเขมรนั้น ฝ่ายสนับสนุนของต้นทักยังคงมีอยู่ และบางส่วนได้หนีไปตั้งมั่นตามชายแดนไทย-เขมร รวมตัวขึ้นเป็นขบวนการ เขมรอิสระ (Khmer Issarak) นอกจากนี้ บรรดาคนรุ่นหนุ่มของเขมรที่ได้ไปศึกษาอยู่ในฝรั่งเศส ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองก็เริ่มพากันเดินทางกลับประเทศ พวกนี้มีความคิดก้าวหน้า และจัดได้ว่าเป็นชนชั้นนำของสังคมซึ่งผู้ที่เด่นที่สุดในพวกนี้ เห็นจะได้แก่เจ้าศรีสวัสดิ์ยุทฺทวงค์ (Sisawath Youtevong) ฝ่ายวงศ์ศรีสวัสดิ์นั่นเอง แนวความคิดของพวกนี้ต้องการเอกราชจากฝรั่งเศสและการเปลี่ยนแปลงอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อเจ้าสีหนุทรงเข้าร่วมมือกับฝรั่งเศสอีก ฐานะของพระองค์ในสายตาวงศ์นี้ก็เริ่มตกต่ำลงไป พวกชนชั้นนำใหม่เหล่านี้มีอิทธิพลอยู่มากในกรุงพนมเปญ และยังมีพวกเจ้าสนับสนุนอยู่ด้วย ซึ่งก็น่าจะสันนิษฐานได้ว่า มีสาเหตุบางส่วนมาจากพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ ที่ว่าด้วยความแตกแยกในการสืบราชสมบัติของบรรดาเชื้อพระวงศ์เขมรดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยิ่งท่าทีของฝรั่งเศสในการควบคุมเขมรตามสนธิสัญญาที่ เจ้าสีหนุได้ทรงลงพระนามไว้มากยิ่งขึ้น และระยะเวลาพักตัวเพื่อรับ

เอกราชของ เขมร ยังมีตามมาอีก ก็ยิ่งทำให้พวกนี้มีประเด็นทางการเมืองในการเรียกร้องการสนับสนุนจากประชาชนได้ดียิ่งขึ้น และมีอิทธิพลต่อมวลชนมากขึ้นทุกขณะ จนแม้กระทั่งเจ้าสีหนุ ก็ยังได้รับการวิจารณ์ไปในทำนองว่าหลอกลวงประชาชน การออกแถลงการณ์เกี่ยวกับความต้องการ เอกราชและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่ม ในการพิมพ์โดยเจ้าสีหนุ นั้น ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะอิทธิพลของพวกนี้ ซึ่งทำให้ฝรั่งเศสมีนโยบายที่จะใช้สิ่งเหล่านี้เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดและใช้เสรีภาพในการรวมกลุ่ม ตลอดจนการพิมพ์เพื่อโฆษณาชวนเชื่อต่อนักพวกนี้ ในขณะที่เดียวกันก็จะทำให้พวกนี้กล้าเปิดเผยตนเองได้อย่างชัดเจนแก่ตนงายยิ่งขึ้นด้วย

สิ่งที่น่าสังเกตคือ สถานการณ์ในอินโดจีนมีความเกี่ยวพันกันอยู่ เพราะฉะนั้นเมื่อฝรั่งเศสให้ความสำคัญต่อเขมรน้อยกว่าเวียดนาม และขบวนการชาตินิยมในเวียดนามกำลังมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกขณะ ซึ่งทำให้ฝรั่งเศสยอมที่จะผ่อนคลายความตึงเครียดในเขมร เพื่อตนจะได้มีเวลาจัดการเรื่องราวทางเวียดนามได้มากยิ่งขึ้น คณะกรรมการ GEFK จึงได้ประกาศใช้กฎหมายเลือกตั้งทั่วประเทศ และให้มีการเลือกตั้งสภาที่ปรึกษาแห่งชาติของเขมรขึ้นในเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๕๕ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การเลือกตั้งครั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นสถานการณ์ทางการเมืองในเขมรระยะนั้นหลายแง่หลายประการด้วยกัน กล่าวคือผลการเลือกตั้งสมาชิกที่ปรึกษาแห่งชาตินั้น พรรคประชาธิปไตย (Democratic Party) ของเจ้าศรีสวัสดิ์ศุภวงศ์ ซึ่งมีนโยบายก้าวหน้าต้องการเอกราชโดยทันที และให้มีการปกครองในระบอบรัฐสภาโดยกษัตริย์ต้องอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ได้รับเลือกถึง ๕๐ ที่นั่งจากที่นั่งทั้งหมด ๖๕ ที่นั่ง พรรคเสรีนิยม (Liberal Party) ของเจ้านโรดมรินทรเดช (Narodom Narindeth) ลูกของเจ้าสีหนุ ซึ่งคงจะเป็นพรรค "ทุน" ของเจ้าสีหนุ และมีนโยบายร่วมมือกับฝรั่งเศสต่อไป โดยจะค่อย ๆ วัฒนาการไปสู่ระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญทีละขั้น ได้รับเลือกเข้ามาเพียง ๑๖ ที่ นอกจากนั้นก็เป็นผู้สมัครอิสระต่าง ๆ ได้รับเลือกอีกสามที่นั่ง ผลดังกล่าวนี้ก็แสดงว่าฝ่ายก้าวหน้าเริ่มมีอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นทุกที อันหมายความว่าความมั่นคงแห่งอำนาจและราชบัลลังก์ของเจ้าสีหนุก็ย่อมลดน้อยลงด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามมีข้อที่น่าพิจารณา ก็คือ ฝ่ายก้าวหน้ามิได้เป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบกษัตริย์มากนัก เพราะผู้นำสำคัญของฝ่ายก้าวหน้า

ขณะนั้นก็ เป็น "เจ้า" เหมือนกัน นอกจากนี้อิทธิพลของฝ่ายก้าวหน้ายังไม่ได้ฝังรากลึกลงไป ในจิตใจชาว เขมร เท่าใดนักถ้าเทียบกับสถาบันกษัตริย์ ส่วนชัยชนะของฝ่ายก้าวหน้าที่ได้รับใน ครั้งนี้ ก็เห็นจะเป็นควายสาเหตุสนับสนุนหลายอย่างหลายประการด้วยกัน กล่าวคือ พวกนี้มี การรวมตัว เป็นองค์การ ได้ดีกว่าฝ่ายอนุรักษนิยม^๑ ประการหนึ่ง มีฐานของการรวบรวมผู้ สนับสนุนกว้างกว่าอีกประการหนึ่ง ซึ่งได้แก่พวกครูและพวกคนหนุ่มที่ได้รับการศึกษาที่ทั้งจาก ภายนอกภายในประเทศและมีความกระตือรือร้นในทางการเมืองค่อนข้างมาก พวกที่เคยร่วม มือและสนับสนุน ชัน งาม ทน หัก มาก่อน รวมทั้งพระสงฆ์ในพุทธศาสนาบางกลุ่มก็เข้าร่วมกับฝ่าย ก้าวหน้าด้วย^๒ พวกข้าราชการชั้นผู้น้อยทั้งในเมืองและท้องถื่น ซึ่งเห็นว่าการเปลี่ยนแปลง จะทำให้ตนมีฐานะและศักดิ์ศรีที่ขึ้นกว่าแต่ก่อนก็เข้าร่วมด้วยเช่นกัน^๓ ดังนั้นในตัวเมืองที่ฝ่าย ก้าวหน้ามีอิทธิพลอยู่แล้วก็ย่อมจะได้รับชัยชนะได้ไม่ยาก สำหรับตามต่างจังหวัด ปัจจุบันทัศน ใจที่ได้แก่อิทธิพลของข้าราชการทั้งหลายดังกล่าวที่นิยมฝ่ายก้าวหน้า โดยพยายามชักจูงการตัดสินใจ ของผู้ออกเสียง เลือกตั้งทุกวิถีทางและขอล่าวหาที่ว่าฝรั่ง เสนอให้การสนับสนุนฝ่ายขวานั้น ก็ เป็นวิธีการที่ใช้ได้ผลดีประการหนึ่ง^๔ ในการหาเสียงเลือกตั้งครั้งนั้น

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองดังกล่าว เราจะเห็นได้ว่าแม่เจ้าสีหนุจะ ตกอยู่ในฐานะที่ไม่ดีนัก แต่พระองค์ก็ยังมีโอกาสที่จะเรียกร้องการสนับสนุนของคนเหล่านี้กลับ คืนมาได้ โดยอาศัยศักดิ์ศรีของสถาบันกษัตริย์เป็นหลักสำคัญ กอปรด้วยการดำเนินนโยบาย อันเหมาะสมซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ได้พอสมควร ทั้งนี้เพราะ

^๑ Osborne, op. cit., p. 44.

^๒ Leifer, op. cit., p. 32.

^๓ Kahin, op. cit., p. 610.

^๔ Leifer, op. cit., p. 33.

โดยพื้นฐานทางค่านิยมและความคิดและความเชื่อของกลุ่มเหล่านั้นแล้ว ส่วนใหญ่อุดมการณ์ทางศาสนา และความเชื่อในสถาบันกษัตริย์ยังคงมีอิทธิพลอยู่อย่างแข็งแรง และความเชื่อทั้งสองประการ นี้มีความผูกพันซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีความผูกพันกับความคิดทางการเมืองและสังคมของชาว เขมรโดยทั่วไปอยู่อย่างลึกซึ้งซึ่งคงที่ไต่กาลมาแล้วในบทที่เกี่ยวกับพื้นฐาน เพราะฉะนั้นเจ้าสีหนุ ย่อมจะยังทรงมีโอกาสฟื้นฟูสถานการณ์ของตนเองได้

เราจะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ระยะหลังสงครามโลกครั้งที่สองนี้ มีความวุ่นวายสับสนอยู่มาก และเจ้าสีหนุเองก็ยังไม่ได้ทรงแสดงบทบาทมากนัก อย่างไรก็ตาม เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญในวันที่ ๖ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๕๓ แล้ว เขมรก็ได้มีกฎเกณฑ์สำหรับการปกครอง เมืองภายในประเทศวางไว้เป็นกรอบชัดเจนดีพอใช้ ในเวลาเดียวกัน เจ้าสีหนุก็เริ่มมีประสบการณ์และความเข้าใจในเรื่องการเมืองแห่งอำนาจและความมั่นคงแห่งสถานภาพของตนได้ดีขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งต่อจากนี้ไปก็จะ เป็นช่วงสำคัญอีกช่วงหนึ่งของชีวิตพระองค์อันได้แก่การเริ่มสร้างอำนาจของตนเอง และแสวงหาเอกราชโดยสมบูรณ์ให้แก่ประเทศเขมรสืบต่อไป

เจ้าสีหนุกับการเรียกร้องเอกราชและสร้างอำนาจ ค.ศ. ๑๙๕๓ - ๑๙๕๓

ระยะตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๕๓ - ๑๙๕๓ นี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นตอนที่สำคัญที่สุดในชีวิตทางการเมืองของเจ้าสีหนุกว่าได้ ทั้งนี้เพราะมีเหตุการณ์หลายอย่างที่คุกคามต่อความอยู่รอดของพระองค์เอง จนในที่สุดต้องทรงเข้ามามีบทบาททางการเมืองอย่างเต็มที่ เพื่อรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งสถาบันกษัตริย์ (ตลอดจนผลประโยชน์ของประเทศเขมรตามที่พระองค์ทรงอ้างไว้) ซึ่งก็หมายความว่าความคงอยู่ของพระองค์ด้วยเช่นกัน ดังที่เราจะได้ศึกษากันต่อไปนี้ว่า เจ้าสีหนุทรงใช้วิธีการอย่างไรบ้าง เพื่อบรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น

รัฐธรรมนูญ ค.ศ. ๑๙๕๓ นั้น เป็นรัฐธรรมนูญซึ่งฝ่ายสภาที่ปรึกษาแห่งชาติอันมีพรรคประชาธิปไตยของเจ้าผู้ทรงอำนาจเสียงข้างมากอยู่ ต้องการจะให้เป็นไปในแบบที่สภาผู้แทนมีอำนาจสูงสุด มีกษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ และมีอำนาจเฉพาะตามรูปแบบหรือพิธีการ

เท่านั้น ในขณะที่เดียวกัน ผู้นำเขมรซึ่งอยู่ในคณะกรรมการร่วมฝรั่งเศส-เขมร (CEFK) ต้องการที่จะให้กษัตริย์เข้ามามีพระราชอำนาจร่วมกับฝ่ายบริหาร โดยฝ่ายบริหารจะต้องมีอำนาจเข้มแข็งด้วย แต่เมื่อสภาที่ปรึกษาได้แปรสภาพตนเองเป็นสภาร่างรัฐธรรมนูญในภายหลังแล้ว ก็เป็นที่แน่นอนว่า รัฐธรรมนูญที่ออกมาจะต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของฝ่ายพรรคประชาธิปไตย กล่าวคือ เป็นรัฐธรรมนูญที่แบ่งแยกอำนาจเด็ดขาดระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถลงมติไม่ไว้วางใจฝ่ายบริหารอันเป็นผลให้ฝ่ายบริหารต้องออกจากตำแหน่งไปได้ และในขณะที่เดียวกัน ฝ่ายบริหารไม่จำเป็นต้องมาจากฝ่ายนิติบัญญัติอย่างใดก็ตาม ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะเสนอระบบการเมืองที่แปลกใหม่แก่ชาวเขมร แต่ก็ยังมีบทบัญญัติที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของสถาบันกษัตริย์ และอิทธิพลของฝ่ายอนุรักษนิยมซึ่งยังมีบทบาทอยู่มาก คงจะเห็นได้จากบทบัญญัติเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร นอกจากจะสามารถแก้ไขได้โดยฝ่ายบริหาร เป็นฝ่ายถูกสภาลงมติไม่ไว้วางใจแล้ว ฝ่ายบริหารก็สามารถที่จะถวายคำแนะนำให้กษัตริย์ทรงทำการยุบสภาเสียได้เช่นกัน ทั้งนี้โดยถือว่าหัวหน้าฝ่ายบริหารนั้น ได้รับความแต่งตั้งเข้าดำรงตำแหน่งจากพระมหากษัตริย์ด้วยความเห็นชอบของสภามุแทนราษฎร (ม.๓๕) นอกจากนี้ก็ยังมีบทบัญญัติในมาตรา ๒๑ บัญญัติไว้อีกว่า อำนาจทั้งหมดมีที่มาจากกษัตริย์ (All power emanate from the king) และสภาสูงก็ยังได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับอีกด้วย บทบัญญัติต่าง ๆ เหล่านี้นับว่าเป็นประโยชน์ต่อเจ้าสีหนุอยู่อย่างยิ่ง เมื่อพระองค์ทรงเข้ามามีบทบาททางการเมืองในเวลาต่อมา

หลังจากที่ได้รับความเห็นชอบจากสภาที่ปรึกษาแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ได้ออกประกาศใช้ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๕๗ และการเลือกตั้งรัฐสภาแห่งชาติของเขมรก็มีขึ้นเป็นครั้งแรกในเดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๕๗ นั้นเอง การเล่นการเมืองอย่างมีกติกายภายในกรอบของกฎหมายรัฐธรรมนูญได้เริ่มขึ้นแล้วในประเทศเขมร ผลของการเลือกตั้งปรากฏว่า พรรคประชาธิปไตยยังคงได้รับเลือกตั้งถึง ๕๕ ที่จากที่นั่งทั้งหมด ๗๕ ที่นั่ง ที่เหลือตกเป็นของพรรคเสรีนิยมทั้งหมด นี่อาจจะเป็นสัญญาณแสดงว่าระบบพรรคของเขมรน่าจะวิวัฒนาการไปเป็นแบบระบบสองพรรคได้ในอนาคตแต่การกลับไม่เป็นเช่นนั้น ซึ่งเราจะได้เห็นกันต่อไป

เนื่องจากรัฐธรรมนูญเขมรฉบับนี้ได้แบ่งแยกฝ่ายบริหารออกจากฝ่ายนิติบัญญัติโดยเด็ดขาด ผลก็คือความขัดแย้งระหว่างสภาผู้แทนกับนายกรัฐมนตรีที่กษัตริย์เป็นผู้ทรงแต่งตั้ง ย่อมจะเกิดขึ้น อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะแนวความคิดของเสียงข้างมากในสภากับแนวความคิดของฝ่ายอนุรักษนิยมแตกต่างกันอยู่ทั้งที่ใกล้เข้ามาแล้ว ผลก็คือรัฐบาลต้องลาออกไป จากเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๔๘ ถึง เดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๔๙ เขมร เปลี่ยนรัฐบาลสองครั้งโดยรัฐบาลภายใต้การ นำของนายเชียมวัน (Chheam Van) ลาออกในเดือนสิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๘ ครั้งหนึ่งและ รัฐบาลของนายเพนน นุค (Penn Nouth) ลาออกในเดือนมกราคม ๑๙๔๙ อีกครั้งหนึ่ง ถึง แม้วารัฐบาลทั้งสองจะพยายามดึงเอาสมาชิกในพรรคประชาธิปไตยเข้ามาร่วมเป็นคณะรัฐมนตรี อยู่ก็ตาม ทั้งนี้เพราะมีการแตกแยกกันภายในพรรคนี้เกิดขึ้น ซึ่งเริ่มจากการตายของ เจ้ายุทธวงศ์ หัวหน้าพรรค ดังนั้นรัฐบาลจึงยังคงไม่มีเสถียรภาพอยู่นั่นเอง นอกจากนี้ฝ่ายเขมรอิสระส่วนที่ ได้รับการอภัยโทษเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๔๗ ในสมัยที่พรรคประชาธิปไตยคุมเสียงข้างมาก ในสภาที่ปรึกษาแห่งชาติก็ได้เข้าร่วมสนับสนุนพรรคนี้ ทำให้ฝ่ายปฏิภิกิริยาหรือพวกหัวรุนแรงเริ่ม ขยายอิทธิพล เข้าครอบครองพรรคมากยิ่งขึ้น พร้อมกับการสูญเสียผู้นำที่มีความสามารถเช่น เจ้า ยุทธวงศ์ไป พรรคจึงเริ่มแตกแยกเป็นกลุ่ม เป็นคน โดยที่แต่ละกลุ่มแต่ละคน ก็มุ่งที่จะทำงาน ส่วนของตน^๑ อย่างไรก็ตามกลุ่มใหญ่ในพรรคนั้นยังคงได้แก่พวกที่สนับสนุน เขมรอิสระอยู่ดี

รัฐบาลชุดที่สามของ เขมรได้แก่รัฐบาลภายใต้การนำของนายเยม ซัมโบร์ (Yem Sambour) ซึ่งสภานิติบัญญัติได้ให้ความเห็นชอบ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๔๙ แต่แล้ว เสถียรภาพของรัฐบาลก็เริ่มคลอนแคลนอีก เมื่อมีข้อขัดแย้งในเรื่องการกำหนดความสัมพันธ์ ระหว่างฝรั่งเศสกับเขมร เกิดขึ้นตอนปลายปีระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารของเขมร โดยมี สาเหตุมาจากการที่สนธิสัญญาระหว่างฝรั่งเศสกับเขมรซึ่งประกาศความเป็นเอกราชอย่างเป็นทางการ" ของเขมรที่นายเยม ซัมโบร์ ได้นำเสนอต่อสภาเพื่อทำการให้สัตยาบันนั้น ไม่ได้รับ ความเห็นชอบจากสภา ตามเนื้อหาของสนธิสัญญาดังกล่าว เขมร เป็นประเทศเอกราช

^๑ Leifer, op. cit., p. 34.

แต่ยังคงอยู่ภายในสหภาพฝรั่งเศส (French Union) มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศอื่น ๆ ได้ภายใต้ความเห็นชอบของฝรั่งเศส ฝรั่งเศสยังควบคุมอำนาจทางทหารและตำรวจไว้ในภาวะสงคราม หรือเหตุการณ์ไม่ปกติและคนฝรั่งเศสก็ยังได้รับสิทธิสภาพนอกอาณาเขตเช่นเดิม^๑ ส่วนข้อตกลงเกี่ยวกับเศรษฐกิจนั้นจะได้จัดทำขึ้นภายหลังในการประชุม Pau Conference ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงพฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๕๐^๒ สนธิสัญญาดังกล่าวนี้ฝ่ายพรรคประชาธิปไตยเห็นว่าขัดกับนโยบายของพวกคนที่ต้องการให้เขมร เป็นเอกราชอย่างแท้จริง จึงทำการต่อต้านและพยายามจะ เอลรัฐบาลของนายซัมโบร์ออกจากตำแหน่งให้ได้ Roger M. Smith มีความเห็นว่านอกจากจะเพราะเหตุดังกล่าวแล้ว การที่สภาต้องการให้นายซัมโบร์ออกจากตำแหน่งก็เนื่องจากการแตกแยกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ทำให้นักการเมืองแต่ละฝ่ายต่างก็มีความอิจฉาริษยากัน ไม่ต้องการให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีผลงานดีเด่นกว่าตนอีกประการหนึ่งด้วย^๓ ส่วน Michael Leifer คิดว่าการพยายามต่อต้าน Corruption ของ ซัมโบร์ เป็นสาเหตุที่สร้างความไม่พอใจแก่กลุ่มนักการเมืองอยู่แล้ว การเสนอสนธิสัญญาดังกล่าวทำให้ฝ่ายตรงข้ามหาข้ออ้างที่ดีในการเอา Sambour ออกจากตำแหน่งได้^๔

ในช่วงเวลานี้ เจ้าสีหนุก็ได้เริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมืองอย่างแจ่มชัด ซึ่งสาเหตุที่เห็นจะเป็นเพราะเจ้าสีหนุยังทรงปรารถนาที่จะร่วมมือกับฝรั่งเศสเพื่อค่อยๆ นำเอกราชมาสู่เขมรต่อไป กอปรกับสถานการณ์ในเขมรขณะนั้นไม่เป็นผลดีแก่พระองค์มากนัก เนื่องจากฝ่ายเขมรอิสระมีบทบาทมากขึ้น และขบวนการกู้ชาติเวียตมินห์เริ่มแทรกซึมเข้ามาในเขมร

^๑ Smith, op. cit., p. 38.

^๒ Leifer, op. cit., p. 37.

^๓ Smith, op. cit., p. 39.

^๔ Leifer, op. cit., p. 35.

เพิ่มขึ้นทุกขณะ จนถึงกับจัดตั้งกองกำลังขึ้นส่วนหนึ่ง โดยมีพวกเวียคมินห์ให้ความช่วยเหลือใน
 ทุก ๆ ทาง ทั้งกำลังคนและอาวุธนอกจากนี้ นักการเมืองฝ่ายก้าวหน้าทั้งหลายนั้น ถ้าปล่อยให้ม
 ิบเทาหมากและดำเนินการทางการเมืองอย่าง เป็นผลมากขึ้นเท่าใดก็ตาม พระราชอำนาจและ
 ศักดิ์ศรีของสถาบันกษัตริย์ก็ลดน้อยลง เท่านั้น ดังจะ เห็นได้ว่าพฤติกรรมทางการเมือง ของฝ่าย
 ก้าวหน้า ขบวนการเขมรอิสระ และฝ่ายกองทัพปลดแอกร่วมกับฝ่ายเวียคมินห์ดังกล่าวนี้ ล้วน
 แล้วแต่เป็นการคุกคามต่อราชบัลลังก์ทั้งสิ้น เจ้าสีหนุจึงทรงตัดสินใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทาง
 การเมืองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน ด้วยเหตุนี้ ตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี ซัมโบร์
 เจ้าสีหนุ กษัตริย์แห่ง เขมรจึงทรงลงพระนามในพระราชกฤษฎีกาประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร เป็น
 ครั้งแรกเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๕๕ นั้นเอง หลังจากปฏิบัติหน้าที่ยังไม่ถึงสองปีก็และพร้อม
 กันนั้น เอม ซัมโบร์ ก็ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วย

ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะต้องมีการ เลือกตั้งใหม่ภายในสอง เดือน แต่ประธาน
 สภาแห่งชาติขณะนั้น คือ นายเลียว เกือะ (Ieu Koeus) ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปไตย
 และนาย ซ็อน เวิน ซัย (Somn Voeunsai) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งทำ
 หน้าที่ดูแลกิจการของรัฐบาลอยู่ กลับเห็นว่าสถานการณ์ภายในเขมร เวลานั้นไม่มีความมั่นคงพอ
 ที่จะทำการเลือกตั้งโดยพลตกภัยได้^๑ จึงได้ตัดสินใจที่จะมอบอำนาจให้แก่เจ้าสีหนุเป็นการ
 ชั่วคราว ซึ่งเจ้าสีหนุก็ได้ทรงแต่งตั้งให้ เอม ซัมโบร์ เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง
 หนึ่ง เพื่อดำเนินการเจรจาระหว่างเขมรกับฝรั่งเศสในอันที่จะกำหนดสถานภาพของประเทศ
 ต่อไป ระหว่างนี้ซัมโบร์พยายามที่จะให้เจ้าสีหนุแก้ไขรัฐธรรมนูญ เปลี่ยนฐานะสภาให้มี
 อำนาจเพียงเป็นที่ปรึกษาเท่านั้น แต่เจ้าสีหนุทรงปฏิเสธ ทั้งนี้อาจเพราะทรงเห็นว่ายุ่งยาก
 ประการหนึ่ง เนื่องจากว่าต้องการเสียงหนึ่งในสามของสภา ในการริเริ่มแก้ไขรัฐธรรมนูญ
 และคงจะทรงหวังที่จะสร้างภาพพจน์ของพระองค์ให้ดีในระหว่างนักการเมืองทั้งหลาย เพื่อ
 ประโยชน์ในการสร้างความสามัคคี (Unity) ได้ในอนาคต ภายใต้การนำของพระองค์เอง

^๑ Smith, op. cit., p. 39.

อันจะเป็นการส่งเสริมศักดิ์ศรีของพระองค์พร้อมกันไปด้วย อย่างไรก็ตาม ความแตกแยก
ระหว่างนักการเมืองแต่ละฝ่ายก็ยังดำเนินต่อไป และยิ่งรุนแรงขึ้นในเดือนมกราคม ค.ศ.
๑๙๕๐ เมื่อ Ieu Koeus อดีตประธานสภาถูกฆ่าตาย* ซึ่งทำให้ฝ่ายพรรคประชาธิปไตย
มีความระแวงว่าพวกตนกำลังถูกกำจัดออกไปนอกวงการ เมืองโดยฝีมือของฝ่ายรัฐบาล ในที่สุด
โดยการแนะนำของฝรั่งเศส^๑ เจ้าสีหนุก็ทรงปลดเขม ไซม์โบร์ ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
และเข้าดำรงตำแหน่งเสียเอง อยู่ได้เพียงหนึ่งเดือนก็พบแต่การคัดค้านจากฝ่ายพรรคประชาธิปไตย
พระองค์จึงทรงสละตำแหน่งให้ลุงของพระองค์คือ เจ้ามณฑิพงษ์ ไซร์รับหน้าที่แทน และ
เป็นรัฐบาลโดยปราศจากสภาอยู่ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๕๑ จึงเปลี่ยนรัฐบาลอีกครั้ง
หนึ่งโดยนาย อุม เชียง ซุน (Oum Chheang Sun) เข้าทำหน้าที่เป็นนายกรัฐมนตรีแทน
ระยะแรกระหว่าง ๓ มีนาคม - ๑๓ พฤษภาคม ๑๙๕๑ ระยะที่สองระหว่าง ๑๔ พฤษภาคม -
๑๒ ตุลาคม ๑๙๕๑ ในระหว่างนี้เหตุการณ์ต่าง ๆ ไม่ได้ดีขึ้นแต่อย่างใด ฝ่ายค้านอันมีพรรค
ประชาธิปไตยเป็นตัวตั้งตัวตี มีขอกกล่าวหาโจมตีฝ่ายรัฐบาลอยู่เสมอ เขมรอิสระและเวียคมินท์
ก็มีการปฏิบัติการรุนแรงเพิ่มยิ่งขึ้นโดยเฉพาะฝ่ายเวียคมินท์ สภาวะทางเศรษฐกิจภายในของ
เขมรก็ทรุดลงอีกด้วยเช่นกัน^๒ จนกระทั่ง เจ้าสีหนุต้องหาทางออกโดยให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้น
อีกครั้งในเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๕๑

^๑ สาเหตุเพราะไซม์ โบร์ ปฏิเสธที่จะลงนามแสดงการรับรองการควบคุมของฝรั่งเศส
ที่มีต่อกำลังทหาร เขมร,

^๒ Leifer, op. cit., p. 38.

* คนร้ายที่ฆ่านายเฮียว เกอะ ถูกจับได้ และถูกจำคุกตลอดชีวิต มีหลักฐานว่าคนร้าย
ได้สารภาพว่าสมเด็จพระชนนีของเจ้าสีหนุเป็นผู้สั่งให้ฆา นอกจากนี้พระชนนียังได้ส่งเสียเลี้ยง
ดูตลอดเวลาที่อยู่ในคุก นายเฮียว เกอะ เคยเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีมหาดไทย
ระหว่าง ๒๐ กันยายน - ๒๘ กันยายน ๑๙๔๙ เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้เขมรเป็นประชาธิปไตย
อย่างสมบูรณ์ให้ได้.

ผลการเลือกตั้งครั้งนี้ พรรคประชาธิปไตยก็ยังคงครองเสียงข้างมากในสภาอยู่ แม้จะลดลงจากเดิมทั้งในจำนวนตัวเลขและอัตราส่วนก็ตาม กล่าวคือใน ๗๕ ที่นั่งทั้งหมด พรรคประชาธิปไตยได้รับเลือก ๕๔ ที่นั่ง พรรคเสรีนิยมได้รับเลือก ๑๘ ที่นั่ง อีก ๔ ที่นั่ง เป็นของพรรค Victorious Northeast Party ซึ่งอยู่ภายใต้การนำของ Dap Chhoun Mochulpic* (ชาน โมจุลปีช) ผู้นำเขมรอิสระที่เข้ามาบดตัวและได้รับอภัยโทษ ส่วนที่เหลืออีก ๒ ที่นั่งตกเป็นของพรรค Khmer Renovation party นำโดยนาย Nhiek Tioulong และ "Lon Nol" ส่วนพรรคใหม่ของเขม ซัมโบร์ ไม่ได้รับเลือกตั้งเลย^๑

จากผลการเลือกตั้งดังกล่าว เจ้าสีหนุซึ่งเริ่มจะมีความรู้ความชำนาญทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นทุกที ย่อมจะพอสังเกตเห็นได้ว่าความแตกแยกทางการเมืองแบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ มากขึ้น โดยจะเห็นได้จากจำนวนที่นั่งในสภาถูกแบ่งให้พรรคต่าง ๆ เข้ามาในสภามีจำนวนมากขึ้น อย่างไรก็ตามพอจะกล่าวได้ว่าพรรคประชาธิปไตยเป็นกลุ่มทางการเมืองที่เข้มแข็งและมีอิทธิพลมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ หลังจากที่มีการเลือกตั้งแล้ว สถานการณ์ก็ไม่ได้ดีขึ้น นโยบายต่าง ๆ ของเจ้าสีหนุก็ยังคงประสบกับการคัดค้านต่อต้านจากฝ่ายพรรคประชาธิปไตยอยู่ต่อไป จนกระทั่งมีหลักฐานว่าเจ้าสีหนุได้ทรงขอให้ฝรั่งเศสปลดปล่อย ชัน ง็อก ทันท อัคริณูนำเขมรอิสระซึ่งถูกเนรเทศอยู่ในฝรั่งเศสกลับมาเขมร ทั้งนี้อาจจะสันนิษฐานได้ว่า เจ้าสีหนุทรงคิดว่าความช่วยเหลือที่พระองค์ให้แก่ชนครั้งนี้จะทำให้ชนหันมาปรับความเข้าใจกับพระองค์และร่วมมือกันได้ยิ่งขึ้น อันจะเป็นการชักชวนให้ฝ่ายประชาธิปไตยลดความแข็งกร้าวลงได้ประการหนึ่ง หรือถ้าหากชนไม่ยอมร่วมมือกับพระองค์ แต่ถ้าเขาเข้าร่วมกับกระบวนการทางการเมืองภายในกรอบของรัฐธรรมนูญ ก็อาจทำให้ขบวนการเขมรอิสระลดความรุนแรงในการปฏิบัติการลง และ

^๑ Kahin, *op. cit.*, p. 614.

* Dap = ยศนายคาบของไทย.

เข้าร่วมกับกระบวนการที่ถูกกฎหมายได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งย่อมจะ เป็นผลดีต่อการปราบปรามพวก เวียดนามในสวายเป็นและพระตะบอง^๑ ของเขมรด้วยเป็นอย่างมาก

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกลับขึ้นเป็นไปในทางตรงกันข้าม การกลับมาของทันทีในปี ค.ศ. ๑๙๕๑ ไม่ได้ช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้น แม้ทันทีจะได้ให้สัญญาไว้ก่อนเดินทางกลับว่าตนจะไม่ยุ่ง เกี่ยวกับการเมืองอีก แต่เมื่อกลับมาแล้วทันทีก็ยังคงสนับสนุนการต่อสู้เรียกร้องเอกราชโดย ฉับพลันทันที ถึงแม้ว่าจะต้องไขว่คว้าล่าช้าก็ตาม ทันทีได้ออกหนังสือพิมพ์ฉบับใหม่ขึ้น ชื่อ Khmer Krouk (Cambodian Awake !)^๒ ซึ่งถูกใช้เป็นที่ระบอเสียงของคนเพียง ๒ - ๓ เดือนเท่านั้น หนังสือพิมพ์นี้ถูกปิดลงโดยฝรั่งเศสในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๕๒ และเมื่อ ทันทีถูกคุกคามหนักขึ้นก็หนีเข้าไปร่วมกับบรรดาเขมรอิสระที่ชายแดนจังหวัดเสียมราฐ บริเวณ ภูเขาพนมดงเร็กติดต่อกับเขตจังหวัดสุรินทร์ของไทยเรา และกลายเป็นผู้นำพวกนี้ไปในที่สุด ทันที ทำการต่อต้านอยู่เขมรอิสระที่อยู่ภายใต้การควบคุมของทหารเขมร เขาต่อต้านกษัตริย์และเห็น ว่าเป็นอุปสรรคในการได้เอกราช^๓ บรรดาเขมรอิสระเหล่านี้เคยได้รับการสนับสนุนจากไทย แต่ลดความสำคัญลงหลังปี ค.ศ. ๑๙๔๗^๓

เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้สถานการณ์ของเจ้าสีหนุทรุคหนักลงไปอีก ทั้งนี้เพราะการ กระทำของทันทีเท่ากับเป็นการโฆษณาเรียกร้องการสนับสนุนจากกลุ่มคนที่เคยสนับสนุนตนเองได้ เป็นอย่างดี กอปรกับทันทีมีพื้นฐานทางการเมืองอยู่กับพวกเหล่านี้ ซึ่งได้แก่พวกเยาวชนส่วน ใหญ่และบรรดาพระสงฆ์ในพุทธศาสนาบางส่วนมาตั้งแต่สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สองอยู่แล้ว การกระทำของทันทีจึงทำให้เขามีศักดิ์ศรีเพิ่มมากขึ้น พร้อมกันนั้นพวกเขมรอิสระก็เริ่มปฏิบัติการ

^๑ Osborne, op. cit., p. 49.

^๒ Leifer, op. cit., p. 40.

^๓ Osborne, op. cit., p. 48.

มากยิ่งขึ้นเพราะเหตุว่ามีทันท์เป็นผู้นำที่เริ่มจะได้รับความนิยมเป็นอย่างดี ในขณะที่เกี่ยวกับการเมืองในระบบรัฐสภาที่ดำเนินไปได้อย่างยากลำบากไม่เกิดผลดี เนื่องจากมีความขัดแย้งกันมากระหว่างนักรบ เมืองในสภา แม้แต่ในพรรคประชาธิปไตยเองก็มีความเห็นแตกแยกกันระหว่างพวกที่ต้องการรักษาสถาบันกษัตริย์ไว้ กับพวกที่ต้องการระบอบสาธารณรัฐ การที่เจ้าสีหนุทรงตั้งนาย Huy Kanthoul (ฮุย กันท์ทูล) ของพรรคประชาธิปไตยเป็นนายกรัฐมนตรีก็ยังคงไม่สามารถคุมสถานการณ์ได้อยู่ดี สถานะการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ ทั้งเขมรอิสระ เวียดนามินท์ พรรคประชาธิปไตย ชัน ง็อก ทันท์ และนโยบายการเรียกร้องเอกราช ล้วนแล้วแต่ขัดแย้งและเป็นภัยต่อความมั่นคงและศักดิ์ศรีของราชบัลลังก์เจ้าสีหนุทั้งสิ้น ดังนั้นพระองค์จึงจำต้องทรงตัดสินใจทำอะไรอย่างหนึ่งอย่างใดลงไปเพื่อเรียกร้องเอาความมั่นคง และพระราชอำนาจกลับคืนมาสู่ตัวพระองค์เองอีกครั้งหนึ่ง เพราะถ้าปล่อยให้เหตุการณ์ดำเนินอย่างนี้สืบต่อไป ความแตกแยกวุ่นวายภายในก็จะอำนวยการโยชนให้แกพวกเวียดนามท์เป็นอย่างดี หรือถ้าหากฝ่ายประชาธิปไตยและ เขมรอิสระประสบความสำเร็จในนโยบายเรียกร้องเอกราช พระองค์ก็จะสูญเสียทุกสิ่งทุกอย่าง ดังนั้นเมื่อรัฐบาลนาย Kanthoul จับกุม เขม ชันโบร์ ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับเจ้าสีหนุและ เชื้อพระวงศ์เจ้าสีหนุก็ทรงกล่าวหาว่ารัฐบาลมิได้ดำเนินนโยบายที่พระองค์ได้ทรงวางไว้ให้และมีความสับสนในเรื่องของพรรคกับเรื่องของรัฐ พระเจ้าสีหนุจึงทรงอ้างมาตรา ๒๑ ที่ว่าอำนาจทั้งหลายมาจากกษัตริย์ ทำการถอดคณะรัฐมนตรีเสีย และเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเสียเองเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๕๒ (เป็นครั้งที่ ๓ ของการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในขณะที่ทรงเป็นกษัตริย์ด้วย) * เพื่อจะได้สามารถปฏิบัติกา

* เจ้าสีหนุทรงเป็นนายกรัฐมนตรีพร้อมกับที่เป็นกษัตริย์ด้วยถึง ๖ ครั้ง คือ :

- ครั้งที่ ๑ ระหว่าง ๑๘ มีนาคม - ๑๔ สิงหาคม ๑๙๕๕
- ครั้งที่ ๒ ระหว่าง ๓ พฤษภาคม - ๓๑ พฤษภาคม ๑๙๕๐
- ครั้งที่ ๓ ระหว่าง ๑๖ มิถุนายน ๑๙๕๒ - ๒๓ มกราคม ๑๙๕๓
- ครั้งที่ ๔ ระหว่าง ๒๔ มกราคม - ๒๔ กรกฎาคม ๑๙๕๓
- ครั้งที่ ๕ ระหว่าง ๒๕ กรกฎาคม - ๒๗ พฤศจิกายน ๑๙๕๓
- ครั้งที่ ๖ ระหว่าง ๗ เมษายน - ๑๗ เมษายน ๑๙๕๔.

แก้ไขเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตัวพระองค์เอง Milton Osborne เขียนไว้ว่า ยุคแห่งอำนาจส่วนบุคคล (personal power) ได้เริ่มขึ้นแล้ว^๑

เมื่อเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว เจ้าสีหนุก็ทรงเริ่มแผนการ ของพระองค์ทันที พระองค์ยอมทรงตระหนักที่ว่าจุดแรกที่จะต้องทำก็คือ การสร้างความนิยมในหมู่ประชาชน เพื่อฟื้นฟูศักดิ์ศรีและความสำคัญกลับมาสู่สถาบันกษัตริย์ก่อน อันเท่ากับเป็นการฟื้นฟูตัวพระองค์เองด้วย ทั้งนี้โดยที่พระองค์จะต้องทรงปฏิบัติอย่างรวดเร็วในอันที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่อปราชชนชาวเขมรว่าพระองค์ทรงเป็นผู้รักชาติอย่างแท้จริง และต้องทรงแสดงว่าพระองค์มีความหวังใย รวมทั้งพยายามในการที่จะแสวงหาเอกราชซึ่งสมบูรณ์ให้แก่ประเทศเขมรอย่างแท้จริงมากกว่าบรรดาขบวนการทั้งหลาย ต่อจากนั้นพระองค์จะต้องพยายามขจัดความแตกแยกของการเมืองภายในให้ได้โดยที่พระองค์จะต้องทรงเป็นผู้นำที่สำคัญเพียงผู้เดียว

เราจะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ดังกล่าวจะบรรลุถึงได้ ถ้ากิจกรรมทางการเมืองของฝ่ายอื่น ๆ หยุดชะงัก และเจ้าสีหนุทรงปฏิบัติอยู่แต่เพียงผู้เดียว และต้องปฏิบัติอย่างถูกต้องด้วย เจ้าสีหนุก็จะทรงคิดเช่นนี้ พระองค์จึงใช้วิธีการพยายามขออำนาจจากสภาประกาศภาวะฉุกเฉินสามปี เพื่อตนจะได้มีอำนาจเข้าควบคุมกิจการทางการเมืองทุกอย่างในประเทศ และดำเนินการกู้สถานการณ์ต่าง ๆ ให้ดีขึ้นแต่สภายอมไม่ยินยอมเพราะถือว่ากษัตริย์เป็นผู้ปกครองโดยมิได้มีหน้าที่ในการปกครองตามหลักของระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นในเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๕๓ เจ้าสีหนุจึงประกาศยุบสภาผู้แทนเสียเมื่อสภาไม่ยอมรับร่างกฎหมายงบประมาณ หลังจากนั้นก็ทรงประกาศภาวะฉุกเฉินทั่วประเทศ และแต่งตั้งสภาที่ปรึกษาแห่งชาติขึ้นอีก เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม โดยทรงมอบให้เจ้าสุรามฤต (Suramrit) พระราชบิดาทำหน้าที่เป็นประธานสภา จากนั้นในเวลาต่อมาเจ้าสีหนุก็ทรงออกเดินทางไปยุโรป เพื่อเริ่มการเรียกร้องให้ได้เอกราชอันสมบูรณ์จากฝรั่งเศสเมืองแม่ โดยทรงแต่งตั้งให้พระราชบิดา

^๑ Ibid., p. 50.

คำร่างตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์อีกตำแหน่งหนึ่งด้วย

การที่เจ้าสีหนุทรงออกเดินทางไปนอกประเทศเพื่อทำการเรียกร้องเอกราชโดยที่มอบอำนาจให้พระราชบิดาดูแลกิจการภายในแทนพระองค์นั้น น่าจะพิจารณาได้ว่าเป็นประโยชน์อยู่หลายประการด้วยกัน กล่าวคือ -:

๑. พระองค์สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าโดยตรงกับการต่อต้านของบรรดานักการเมืองหัวก้าวหน้าได้ ทั้งนี้เพราะการประกาศยุบสภาดังกล่าวย่อมไม่ได้รับความเห็นชอบจากบรรดานักการเมืองเหล่านั้นอย่างแน่นอน และย่อมจะหลีกเลี่ยงการต่อต้านจากฝ่ายตรงข้ามไปไม่ได้ ซึ่งถ้าพระองค์ไม่ตองขัดแย้งโดยตรงกับบรรดานักการเมืองฝ่ายก้าวหน้าและมอบหมายให้ผู้ที่วางใจได้เผชิญหน้านักการเมืองเหล่านั้นแทน นอกจากจะเป็นการช่วยหน่วงเหนี่ยวสถานการณ์เอาไว้แล้วยังจะช่วยให้การประนีประนอมที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคตเป็นไปได้โดยสะดวกขึ้น เพราะไม่มีความเป็นศัตรูกันอย่างรุนแรงมากนัก พระองค์เองก็จะถูกโจมตีจากบรรดานักการเมืองฝ่ายตรงข้ามไม่รุนแรงนักด้วยในช่วงเวลานั้น

๒. สถานการณ์ระหว่างประเทศที่สงครามระหว่างค่ายคอมมิวนิสต์กับประชาธิปไตยเริ่มตึงเครียดขึ้น พร้อมทั้งขบวนการชาตินิยมในอาณานิคมต่าง ๆ แถบเอเชียก็มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น เป็นโอกาสให้เจ้าสีหนุสามารถแสดงบทบาทเรียกร้องความสนับสนุนจากมหาอำนาจแต่ละฝ่ายได้ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการเพิ่มศักดิ์ศรีของพระองค์เองในสายตาของวงการเมืองระหว่างประเทศ ตลอดจนวงการเมืองภายในประเทศด้วยเป็นอย่างดี

๓. การเรียกร้องเอกราชโดยวิธีการนี้ เป็นการริเริ่มขบวนการกู้เอกราชแบบ "ใหม่" ระดับผู้นำประเทศ เพราะมีฉันทนาการเรียกร้องเอกราชด้วยวิธีการอื่น ๆ จากภายในประเทศ ย่อมทำให้เจ้าสีหนุไม่พ้นจากการต้องร่วมมือหรือพึ่งพากับฝ่ายพรรคประชาธิปไตย เขมรอิสระ และแม่แต่ต้องได้รับอิทธิพลจากพวกเว็คมินห์ด้วย ซึ่งนั่นนอกจากจะทำให้สถาบันกษัตริย์ต้องเสื่อมถอยความสำคัญและศักดิ์ศรีลงไปแล้ว ยังเป็นอุปสรรคต่อการสร้างอำนาจทางการเมืองของพระองค์ด้วย

เราจะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ในการปฏิบัติการดังกล่าวของเจ้าสีหนุก็คือการสร้างอำนาจให้แก่พระองค์เองโดยกำจัดฝ่ายตรงข้ามด้วยวิธีการสร้างขบวนการกู้เอกราชขึ้นใหม่

ภายใต้การนำของพระองค์เองแต่ผู้เดียว เพื่อเป็นการกำจัดขบวนการอื่น ๆ ของนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม พร้อมกันนั้นก็สร้างเอกภาพ (Unity) ไปด้วยในตัว โดยอาศัยพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ และอุดมการณ์ที่ชาวเขมรมีต่อสถาบันกษัตริย์เป็นเครื่องมือสนับสนุนขบวนการของพระองค์ให้เด่นชัด ทั้งนี้มีเงื่อนไขว่าพระองค์ควรจะหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าโดยตรงกับนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามเป็นการชั่วคราวเพื่อผลในการประนีประนอมกันต่อไปในภายหน้า ดังนั้นการเดินทางออกนอกประเทศเพื่อแสวงหาเอกราช หรือ " Royal Crusade for Independence " ของพระองค์จึงจัดได้ว่าเป็นวิธีการที่นำไปสู่เป้าหมายดังกล่าวได้อย่างดี วิธีการหนึ่ง

การเดินทางไปฝรั่งเศสครั้งนั้นของเจ้าสีหนุ ได้ทำความแปลกใจให้แก่ชาวฝรั่งเศส โดยเฉพาะพวกนักหนังสือพิมพ์เป็นอันมาก เพราะเจ้าสีหนุมิได้ทรงทำตัวเป็นกษัตริย์เจ้าสวามิภักดิ์ที่ชาวฝรั่งเศสคาดไว้ พระองค์กลับอยู่อย่างสงบและเขียนจดหมายถึงประธานาธิบดี Vincent Auriol ของฝรั่งเศส เพื่อเรียกร้องเอกราชโดยสมบูรณ์ให้แก่เขมร พระองค์ได้พยายามอธิบายสภาวะการณ์ที่แท้จริงในประเทศเขมรให้แก่ประธานาธิบดีฝรั่งเศส โดยทรงชี้แจงว่าเวียดนามกำลัง เป็นคู่แข่งที่น่ากลัวอย่างยิ่งสำหรับรัฐบาลของพระองค์ ในการเรียกร้องการสนับสนุนจากประชาชนเพื่อแสวงหาเอกราช เพราะฉะนั้นการที่ฝรั่งเศสให้ความมั่นใจจะให้เอกราชหลังจากปราบพวกเวียดนามสงบแล้วนั้น เป็นการทำให้พวกเวียดนามและเขมรเสรีได้เปรียบเทียบขึ้นในการเรียกร้องการสนับสนุนจากประชาชน และชาวเขมรย่อมไม่ต้องการที่จะสนับสนุนฝรั่งเศสให้ต่อสู้กับขบวนการกู้เอกราชของพวกเวียดนามอย่างแน่นอน เจ้าสีหนุต้องส่งจดหมายถึง ๒ ฉบับก่อนที่จะได้รับการตอบเชื้อเชิญให้พบปะ เจรจากับประธานาธิบดีฝรั่งเศสที่ปารีส แต่ก็ไม่ได้รับการตอบสนองวัตถุประสงค์ของพระองค์แต่อย่างใด ในเดือนเมษายนวันที่ ๓ เจ้าสีหนุก็ทรงยื่นบันทึกต่อรัฐบาลฝรั่งเศส เพื่อย้ำความต้องการของพระองค์อีกครั้งหนึ่ง ผลก็คือพระองค์ได้รับการตอบจากนาย Letourneau รัฐมนตรีผู้ดูแลสหพันธรัฐ (Associated State) ของฝรั่งเศสในทำนองขมขู่ว่าให้กลับไปยังเมืองหลวงเสียมเรียบนั้น อาจจะต้องสูญเสียราชบัลลังก์ของพระองค์ไปก็ได้

คังนั้นเจ้าสีหนุจึงทรงตัดสินใจที่จะทำใหกรณิของ เขมรนี้เป็นกรณีที่น่าประหลาดใจของชาวโลก ทั้งนี้เพื่อเรียกร้องการสนับสนุนจากนานาชาติ เป็นการบีบบังคับฝรั่งเศสโดยทางอ้อมประการหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการหยามเกียรติ (embarrass) ฝรั่งเศสด้วย พระองค์จึงเสด็จไปยังกรุงออกตาวา (Ottawa) ประเทศแคนาดา และนำเรื่องดังกล่าวเสนอต่อประชาชนในการให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ค.ศ. ๑๙๕๓ การที่เจ้าสีหนุทรงเลือกแคนาดาเป็นแห่งแรก น่าจะเป็นเพราะแคนาดาเคยเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสมาก่อน ย่อมทำให้พระองค์และประเทศเขมรได้รับความเห็นใจและสนับสนุนอยู่มากพอสมควร จากนั้นพระองค์ก็เสด็จต่อไปยังสหรัฐอเมริกา เพื่อใช้อำนาจทางการเมืองของสหรัฐที่มีอยู่อย่างมหาศาลบีบบังคับฝรั่งเศส ถ้าพระองค์ได้รับความเห็นพ้องด้วย แต่เจ้าสีหนุก็ต้องทรงผิดหวังเพราะนาย John Foster Dulles รัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐกลับเห็นพ้องกับฝรั่งเศสในอันที่จะปราบคอมมิวนิสต์ให้ราบคาบก่อนจะให้เอกราชต่อคอมมิวนิสต์ ซึ่งเจ้าสีหนุเห็นว่านี่เป็นการใช้เกรียนลากมาไม่ใช่ใช้ฆาตกรเกี่ยว ดังนั้นเจ้าสีหนุจึงให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ The New York Times เพื่อทำใหกรณินี้เข้าถึงมติมหาชนในสหรัฐ อันอาจจะเป็นการบีบบังคับรัฐบาลสหรัฐโดยทางอ้อมได้ เจ้าสีหนุทรงให้สัมภาษณ์ว่าการกระทำตามความเชื่อของผู้นำฝรั่งเศสและสหรัฐนั้นก็เท่ากับเป็นการบ่อนทำลายให้ประชาชนหันเหจากรัฐบาลของพระองค์ ไปเข้าอยู่กับฝ่ายเวียตมินห์และเขมรอิสระมากยิ่งขึ้นทุกขณะ เพราะคิดว่าพระองค์นั้นแหละคืออุปสรรคขัดขวางการได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์ของประเทศ

การดำเนินการของเจ้าสีหนุนับได้ว่า เป็นการตั้งศุภใจและเร้าใจนานาชาติและมติมหาชนของประเทศต่าง ๆ แม้แต่ฝรั่งเศสได้อย่างเป็นผล ในที่สุดฝรั่งเศสก็ยอมที่จะเปิดประชุมเจรจากับรัฐบาลเขมร เกี่ยวกับการได้รับเอกราชโดยสมบูรณ์ของเขมร เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน เจ้าสีหนุบินไปคอยฟังผลการประชุมที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น โดยปล่อยให้ นาย Penn Nouth นายกรัฐมนตรีเป็นผู้แทนของพระองค์ในการประชุมร่วมกับฝรั่งเศส อย่างไรก็ตามการตกลงยังคงไม่เป็นผลสำเร็จ เจ้าสีหนุกับนายเปญ นุต จึงบินกลับพนมเปญ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม โดยมีนัยว่าจะต้องมีการประชุมเจรจาทกลงกันอีก

บทบาทของเจ้าสีหนุยังมีโคลินสุดเพียงแค่นั้น พระองค์เสด็จกลับพนมเปญช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์และการกระทำต่าง ๆ ของพระองค์ให้แก่ประชาชนทราบ ซึ่งในขณะเดียวกันก็เท่ากับเป็นการโฆษณาชวนเชื่อไปด้วยในตัว หลังจากนั้นพระองค์ก็ทรงออกเดินทางไปกรุงเทพฯ ใช้เป็นสถานที่แสดงบทบาทในการเรียกร้องเอกราชอีกครั้งหนึ่ง โดยทรงมอบหมายให้นายกฯ เปญู เนท ทำหน้าที่ควบคุมกิจการของรัฐบาลในเขมร

การกระทำต่าง ๆ ของเจ้าสีหนุทั้งหมดนี้ นับว่าทำให้ฝรั่งเศสต้องประสบปัญหาอย่างมากมาย พร้อมกับพระองค์ก็ทรงมีศักดิ์ศรีเพิ่มขึ้นด้วยในเวลาเดียวกันกล่าวคือ เมื่อพระองค์ในฐานะกษัตริย์เขมร ทำการรณรงค์ต่อต้านเมืองแม่โดยพระองค์เอง และไม่ยอมอยู่เป็นตัวกลางประสานระหว่างเมืองแม่กับประชาชนของพระองค์นั้น ทำให้ฝรั่งเศสอยู่ในสถานะที่อาจจะต้องเผชิญหน้ากับการลุกฮือครั้งใหญ่เมื่อใดก็ได้ในประเทศเขมร ขณะเดียวกันด้วยเกียรติและศักดิ์ศรีของสถาบันเก่าแก่ของประเทศนั้น ทำให้การที่พระองค์แสดงออกซึ่งความพยายามเรียกร้องเอกราชซึ่งที่ผ่านมา ช่วยส่งเสริมให้พระองค์อยู่ในฐานะเหนือกว่าพวกเวียดมินห์หรือนักชาตินิยมอื่น ๆ และกลายเป็นผู้นำแห่งชาติไปโดยปริยาย นอกจากนี้การพยายามดึงดูดความสนใจของชาวโลกให้หันมาสนใจของเขมรก็ทำให้ฝรั่งเศสต้องพบกับความกระวนกระวายอยู่ไม่ถอย และมีผลต่อการเมืองภายในของฝรั่งเศสด้วยเช่นกัน

การเนรเทศตัวเองไปกรุงเทพฯ ครั้งนี้ เจ้าสีหนุได้รับการต้อนรับอย่างค่อนข้างจะเย็นชา และยังคงถูกรอรั้งไม่ให้กระทำกรที่ เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลฝรั่งเศส ทั้งนี้เพราะไทยมีนโยบายต้องการ เอาใจพันธมิตรอยู่เพื่อผลในการขอความช่วยเหลือทางทหาร เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ และรักษาสถานะอำนาจส่วนตัวของจอมพล ป.พิบูลสงคราม เจ้าสีหนุทรงพักอยู่ในกรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๒๑ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๕๓ ก็เสด็จกลับประเทศแต่ไม่ยอมกลับเข้ากรุงเทพฯ เปญูประทับอยู่ที่พระตะบอง และประกาศว่าจะอยู่ที่นั่นจนกว่าเขมรจะเป็นอิสระโดยสมบูรณ์

สถานการณ์ระหว่างเขมรกับฝรั่งเศสขณะนั้น คึงเครียดขึ้นทุกขณะ ฝรั่งเศสได้ขนกองทหารมาเพิ่มเติม ณ เมืองหลวง มีการขมึนใหญ่และทหารต่างชาติของฝรั่งเศสเข้ามาประจำตามจุดยุทธศาสตร์ ในขณะที่เจ้าสีหนุก็ทรงรวบรวมกำลังทหารหลวง และสมัคร

พรรคพวกตามส่วนต่าง ๆ ของประเทศเพื่อเตรียมการปฏิวัติแห่งชาติขึ้น

อาจจะกล่าวได้ว่าโชคดีเป็นของฝ่ายเขมร เพราะก่อนที่จะมีการปฏิวัติการต่อต้านขึ้นจริง ๆ ฝรั่งเศสก็ประสบกับความเสียหายอย่างหนักในการรบกับพวกขบวนการกู้ชาติเวียดนาม ทำให้ฝรั่งเศสถูกบังคับโดยทางอ้อมให้ต้องทำการตกลงกับฝ่ายเขมร และในที่สุดก็ยอมรับข้อเสนอของเจ้าสีหนุทั้งหมด คือมอบอำนาจทั้งหมด ทางด้านการทหาร การเศรษฐกิจ และการศาลคืนให้แก่เขมร ในวันที่ ๑๗ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๕๓ หลังจากนั้นเจ้าสีหนุก็เริ่มออกเดินทางไปตามส่วนต่าง ๆ ของประเทศเพื่อประกาศชัยชนะให้ประชาชนรู้และเสด็จกลับพนมเปญในวันที่ ๘ พฤศจิกายน ซึ่ง ณ ที่นั้น พระองค์ได้รับการต้อนรับอย่างเอิกเกริก และถูกยกย่องเป็นวีรบุรุษแห่งชาติ ผู้ปลดปล่อยประเทศเขมรจากภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสโดยได้รับสมญานามว่า "พระบิดาแห่งเอกราช" การทำพิธีมอบอำนาจเป็นทางการมีขึ้นที่กรุงพนมเปญในวันที่ ๙ พฤศจิกายน ซึ่งได้รับการเฉลิมฉลองเป็นวันชาติของเขมรนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ความสำเร็จในการเรียกร้องเอกราชของเจ้าสีหนุนั้น อาจกล่าวได้ว่าส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการฉวยโอกาสจากการต่อสู้เรียกร้องเอกราชของฝ่ายเขมรอิสระซึ่งได้ดำเนินการอยู่ตลอดเวลา และเมื่อฝรั่งเศสเห็นว่าปราบไม่สำเร็จ ประกอบกับความพ่ายแพ้ในสงครามเวียดนาม ทำให้ฝรั่งเศสยินยอมมอบเอกราชให้แก่เขมรโดยผ่านทางเจ้าสีหนุ ซึ่งฝรั่งเศสได้เคยสนับสนุนอยู่แล้ว และเห็นว่าจะยังประโยชน์ให้แก่ตนในภายหน้ามากกว่าผู้นำเขมรฝ่ายอื่น

อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จจากการต่อสู้เรียกร้องเอกราชครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตทางการเมืองของเจ้าสีหนุอย่างมากมายมหาศาล ทั้งนี้เพราะด้วยพื้นฐานความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ และพื้นฐานทางอุดมการณ์ที่สถาบันกษัตริย์มีต่อชาวเขมรโดยส่วนรวมนั้นก็มีความสำคัญอยู่แล้ว เมื่ออุปถัมภ์ความสำเร็จใน "วีรกรรม" ครั้งนี้ด้วยอีกยิ่งทำให้เจ้าสีหนุได้รับความเคารพและความนิยมจากประชาชนมากยิ่งขึ้น และเจ้าสีหนุก็มีไถ่หยุกยิ่งที่จะสร้างความเป็นคนแห่งอำนาจทางการเมืองให้แก่พระองค์เอง โดยมุ่งถึงการเข้าถึงประชาชนเป็นหลัก พระองค์ได้ทรงเริ่มเรียกร้องที่จะให้มีการเลือกตั้งทั่วไปอีกครั้งหนึ่ง โดยหวังที่จะใช้อิทธิพลที่พระองค์มีอยู่ต่อประชาชนขณะนั้น ให้เป็นประโยชน์เพื่อทำให้ผลของการเลือกตั้งเป็นไปตาม

พระราชประสงค์ ซึ่งนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามและพรรคประชาธิปไตยก็ตระหนักในสิ่งนี้เช่นกัน จึงยังไม่ยอมที่จะให้มีการเลือกตั้งกัน เมื่อฝ่ายต่าง ๆ ได้เข้าร่วมจัดตั้งเป็นรัฐบาลผสมชั่วคราวของเขมรภายหลังได้รับเอกราช ฝ่ายค้านก็เริ่มพยายามที่จะลดบทบาทในทางการเมืองของเจ้าสีหนุลงไปในที่สุด เจ้าสีหนุจึงต้องตัดสินใจอย่างเด็ดขาดในการดำเนินนโยบายกำจัดอิทธิพลของฝ่ายตรงข้ามให้น้อยลงไปในมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ก่อนที่พระองค์จะถูกกำจัดไปเสียก่อน ดังนั้นเจ้าสีหนุจึงทรงออกแถลงการณ์ทางวิทยุถึงสองครั้งสองครา แสดงความปรารถนาที่จะสละราชบัลลังก์ อันเนื่องมาจากการคุกคามของฝ่ายตรงข้ามที่ต่อกรจะให้พระองค์เลิกปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อเขมรลงไป และทำให้พระองค์ต้องเสื่อมเสียศักดิ์ศรีและหมดความสำคัญต่อหน้าฝรั่งเศษ บ่อนทำลายศักดิ์ศรีของพระองค์ต่อหน้าประชาชนและกองทัพแห่งชาติ การพุ่งเข้าหาประชาชนของเจ้าสีหนุครั้งนี้ เป็นการคุกคามฝ่ายตรงข้ามอย่างมาก เพราะเจ้าสีหนุทรงเป็น "ขวัญใจ" ประชาชนขณะนั้น ฝ่ายค้านจึงต้องคอยโต้ตอบการประกาศแสดงความสัจย์ชื่อต่อราชบัลลังก์ แต่ก็ยังไม่ยอมเห็นพ้องกับการเลือกตั้งทั่วไปยุติ อย่างไรก็ตามการแถลงการณ์แสดงความจงรักภักดีของฝ่ายหัวก้าวหน้าครั้งนี้ เป็นประโยชน์สำหรับเจ้าสีหนุในการนำมาบ่อนทำลายกลุ่มฝ่ายค้านและสร้างเสริมบารมีของพระองค์ควบคู่กัน โดยการรวบรวมกำลังทหารนำออกปฏิบัติการในการปราบปรามพวกจลาจล และพวกเวียตมินห์ด้วยพระองค์เอง เพื่อเป็นการพิสูจน์ความจริงใจของฝ่ายหัวก้าวหน้า หัวหน้าใหญ่ขบวนการเขมรอิสระสองคน คือ เจ้านโรคมจันทร์ขันธ์ (Chantarangsey) และสว่างวงศ์ (Savangvong) ได้ขอเจรจาเพื่อเข้ามาบดตัว ยอมมอบกำลังภายใต้การนำของพวกตนซึ่งมีประมาณ ๕,๐๐๐ คน แก่เจ้าสีหนุ ดังนั้นในที่สุดก็เหลือเพียง ๒ กลุ่มเท่านั้นที่แตกแยกออกไปจากการนำของเจ้าสีหนุได้ แก่กลุ่มของ ชัน ง็อก ทันห์ กับกลุ่มของกองกำลัง ชาวเขมรของฝ่ายเวียตมินห์กลุ่มแรกไม่มีปฏิกริยามากนัก และมีความต้องการจะยอมจำนนอยู่แล้ว^๒ แต่กลุ่มหลังยังเป็นปัญหาอยู่มาก

^๑ Smith, op. cit., p. 50.

^๒ Ibid., p. 51.

เพราะพวกเวียคมินห์พยายามแทรกซึม และก่อความวุ่นวายทั้งในลาวและ เขมร เพื่อเป็นการสนับสนุนการปิดล้อมที่ เกียน เบียน พู อีกทั้งต้องการความได้เปรียบให้กับพวกตนในอินโดจีน ก่อนที่จะมีการ เจรจาตกลง เจรจาครั้งใหญ่ด้วย ฝ่ายพวกเวียคมินห์ได้รับการต่อต้านจากกองทัพ เขมร ภายใต้การนำของ เจ้าสีหนุซึ่ง เรียกร้องให้ชาว เขมรต่อต้านพวกนี้ และด้วยพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนทางสถานภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับประชากรที่ทำให้ชาว เขมร ไม่พอใจชาวญวนอยู่แล้ว ทำให้พวกเวียคมินห์ได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรงจนต้องถอนตัวออกจากที่ตั้งมั่นต่าง ๆ ที่อยู่เดิม แต่ก็ยังคงแทรกซึมอยู่ในอาณาเขตของ เขมร อยู่บ้าง จนกระทั่งภายหลังการประชุมที่ เจนีวา เมื่อเดือนพฤษภาคม ถึง กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๕๔ จึงได้ยอมถอนตัวออกไปทั้งหมดอย่างเป็นทางการ "

ถ้าจะพิจารณาดูให้ดีแล้ว การถอนตัวของเวียคมินห์ครั้งนี้เห็นจะเป็น เพราะความเสียเปรียบหลายประการด้วยกัน กล่าวคือ นอกจากจะเป็น เพราะความยากลำบากในการขยายแนวรบ และปัญหาการราคาซึ่งในเวียคนามใต้แล้ว จีนยังไม่สนับสนุนอีกด้วย เพราะเกรงว่าจะทำให้เจ้าสีหนุหันเข้าหาสหรัฐอเมริกายิ่งขึ้น โดยขณะนั้น เขมร เริ่มร้องขอความช่วยเหลือจากทางทหารจากสหรัฐ แล้วกอลปรกับเจ้าสีหนุได้รับความนิยมนจากประชาชนอยู่มาก และชาวเขมรก็ไม่มีความต้องการล้มล้างรัฐบาล อีกทั้งยังมีทัศนคติไม่ดีต่อพวกชาวญวนอยู่ด้วย ทำให้พวกเวียคมินห์ไม่ได้รับการสนับสนุนจากชาวพื้นเมืองเขมร การปฏิบัติการในเขมรจึง เป็นไปได้ไม่สะดวกเท่าที่อื่น พวกเวียคมินห์ก็ไม่สามารถตั้งศูนย์แห่งอำนาจขึ้นมาแข่งขันกับเจ้าสีหนุเหมือนอย่างการสนับสนุนเจ้าสุภานุวงศ์ในประเทศลาวได้ ด้วยเหตุเหล่านี้ ฝ่ายเวียคมินห์จึงจำต้องถอนตัวออกอย่างเป็นทางการ โดยเขมรไม่ได้ประสบกับภาวะความแตกแยกทางการเมือง เป็นสองฝักสองฝ่ายในเวลาต่อมา เหมือนอย่างที่ลาวและ เวียคนามต้องประสบอยู่จน เป็นปัญหาเรื้อรัง ซึ่งนี้ก็เห็นจะเป็น เพราะ เวลานั้น เจ้าสีหนุสามารถควบคุมสถานการณ์ในเขมรได้เป็นอย่างดีนั่นเอง

ความสำเร็จของเจ้าสีหนุในการไขนโยบายสร้างอำนาจและทำลายฝ่ายตรงข้ามนั้น นอกจากจะยกให้ว่าเป็น เพราะความสามารถส่วนตัวของพระองค์แล้วสิ่งที่ส่งเสริมอย่างสำคัญ ก็คือ พื้นฐานทางอุดมการณ์และความเชื่อของชาวเขมรที่มีต่อสถาบันกษัตริย์และพื้นฐานความ

เป็นมาทางประวัติศาสตร์อันยาวนานของสถาบันนี้ที่อยู่ร่วมกับชีวิตชาวเขมรมาเนิ่นนานอย่างไม่ขาด
 ตอน ทำให้พฤติกรรมของเจ้าสีหนุได้รับการยกย่องและเชื่อถือจากชาวเขมรทั้งหลายอย่างไม่
 ยากนัก เจ้าสีหนุเองก็ทรงศึกษากิจการบ้านเขาหาประชาชนสามัญเป็นหลัก เพราะเมื่อได้ประ
 ชาชนก็เท่ากับได้รัฐ ถ้าเสียประชาชนก็เสียรัฐ นี่เป็นกฎเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งของวิธปฏิบัติ
 การทางการ เมืองที่ฝ่ายซ้ายนำมาใช้ได้อย่างได้ผลในปัจจุบัน และเจ้าสีหนุก็ใช้ประชาชนเป็นประ
 โยชนจากหลักการนี้ อย่าง เป็นผลดีด้วยกัน

หลังจากปัญหาต่าง ๆ ที่รบกวนความมั่นคงของพระองค์และราชบัลลังก์เริ่มผ่อนคลาย
 เบบางลงแล้ว ก็เป็นเวลาที่เจ้าสีหนุได้ทรงเริ่มพฤติกรรมทางการเมืองการปกครองของ
 พระองค์ในอันที่จะสร้างความแข็งแกร่งให้แก่พระราชอำนาจของพระองค์สืบต่อไป ซึ่งเราจะได้
 ทำการศึกษารายละเอียดกันในบทหน้า.